

श्रीमत् दासबोध
संक्षिप्त आवृत्ति
स्वामी माधवनाथ
यांनी निवडलेल्या ओव्या

मुख्य हरिकथा निरूपण । दुसरें तें राजकारण ।
तिसरें तें सावधपण । सर्वविषई ॥ ११-५-४
सोहं आत्मा स्वानंदघन । अजन्मा तो तूंचि जाण ।
हेंचि साधूचें वचन । सुदृढ धरावें ॥ ८-८-३३
ऐक शिष्या येथीचें वर्म । स्वयें तूंचि आहेसि ब्रह्म ।
ये विषई संदेह भ्रम । धरूंचि नको ॥ ५-६-४५

संकलक – डॉ. सुषमा वाटवे

मूल्य २०/- रु.

॥ श्रीराम ॥

प्रकाशकाचे निवेदन

श्रीमत् दासबोध या ग्रंथराजाची संक्षिप्त आवृत्ति आज वाचकांच्या हाती देताना अतिशय आनंद होत आहे. दासबोधात एकूण ७७५१ ओव्या आहेत. त्यापैकी निवडक ८३३ ओव्या या ग्रंथात घेतलेल्या आहेत. दासबोध हा परमहंस सद्गुरु स्वामी माधवनाथ यांचा अत्यंत आवडता ग्रंथ. १९७९ पासून पुढे बारा वर्षे प्रत्येक सोमवारी नित्यनेमाने स्वामीजींनी दासबोधावर प्रवचने केली. अंदाजे पांचशेवर त्यांची प्रवचने झाली. दासबोधातील ज्या ओव्या स्वामीजींच्या प्रवचन सत्संगातून उद्धृत केल्या जात असत त्या ओव्या येथे घेतलेल्या आहेत. साधकांना साधनेच्या दृष्टीने त्या अत्यंत मार्गदर्शक ठरतील असा विश्वास वाटतो. या ओव्यांचे चिंतन, मनन घडले आणि तदनुसार आचरण करण्याचा प्रयत्न केला तर त्या साधकाचे जीवन धन्य होऊन जाईल. श्रीसमर्थांच्या शब्दात सांगायचे तर –

श्रवण मनन निजध्यास । प्रचितीने बाणतां विश्वास ।

रोकडा साक्षात्कार, सायास – । करणेचि नलगे ॥ १०-९-३०

श्रीसमर्थांच्या पावन चरणी ही अल्पशी कृति सर्वभावे समर्पण.

जय जय रघुवीर समर्थ

– सुषमा वाटवे

प्रकाशक :

डॉ. सुषमा वाटवे
स्वामी माधवनाथ साहित्य प्रकाशन,
१०२० सदाशिव पेठ,
नागनाथ पाराजवळ,
श्रीलक्ष्मीगुरुकृपा अपार्टमेंट,
दूरध्वनि : ४७६४४२

© सर्व हक्क प्रकाशकाचे स्वाधीन

संकलन :

डॉ. सुषमा वाटवे
प्रकाशन – पाचवे
प्रथमावृत्ति : दि. १४ जानेवारी १९९८
मकर संक्रांत

मुद्रक :

मा. वि. दाले
गणेश प्रिंटर्स,
६९३ बुधवार पेठ, पुणे २.
दूरध्वनि : ४५११४४, ४५११०९

श्रीसमर्थ रामदासस्वामी

श्रीसमर्थ – मूळ नांव नारायण सूर्याजीपंत ठोसर. जन्मभूमि – जांब. जन्मदिवस – चैत्र शुद्ध नवमी – रामनवमी शके १५३० माध्याह्नी. वयाच्या बाराव्या वर्षी 'सावधान' शब्द ऐकून विवाह मंडपातून पळून गेले. नाशिकजवळ गोदावरी काठी टाकली येथे बारा वर्षे तपश्चर्या. चौविसाव्या वर्षी आत्मज्ञानसंपन्न होऊन बारा वर्षे भारतभर पायी तीर्थयात्रा. छत्तीसावे वर्षी शके १५६६ मध्ये कृष्णातीरी आगमन. त्यानंतर श्रीरामनवमी उत्सवास प्रारंभ. शके १५७१ मध्ये समर्थांनी शिवाजी महाराजांना अनुग्रह दिला. शके १५७७ मध्ये शिवाजी महाराजांनी संपूर्ण राज्याची सनद भिक्षा म्हणून समर्थांच्या झोळीत टाकली. समर्थांनी ती तशीच शिवाजी महाराजांना परत केली. शके १६०१ मध्ये शिवाजीराजे सज्जनगडावर समर्थांच्या सान्निध्यात बरेच दिवस राहिले. शके १६०२ मध्ये राजांनी देह ठेवला. शके १६०३ माघ वद्य नवमीस दुपारी श्रीसमर्थांनी सज्जनगडावर देह ठेवला.

मतामतांचा गल्बला । कोणी पुसेना कोणाला । अशा आणीबाणीच्या काळात समर्थांनी आपले लीलाचरित्र केले. परकीयांचा अंमल, आपसातील दुही यामध्ये झालेली समाजाची अवनत स्थिती पाहून समर्थांचे अंतःकरण कळवळले. मुळात एकांतप्रिय असलेले समर्थ काळाची गरज ओळखून समाजाभिमुख झाले. अनेक शिष्य शिष्या त्यांनी तयार केल्या. लोकसंग्रह करून समाजप्रबोधनाचे कार्य आरंभिले. अनेक महंत तयार करून एकेका मठाचे कार्य त्यांच्यावर सोपविले. भगवंताच्या अधिष्ठानावर, अध्यात्म धर्म नीति याच्या पायावर समाजकारण, राजकारण केले पाहिजे हे समर्थांनी निश्चून सांगितले. त्यासाठी उपासना, विवेक, वैराग्य, निस्पृहता, निर्भयता, सावधानता, साक्षेप, चातुर्य, जिद्द यासारखे गुण प्रयत्नाने मिळवले पाहिजेत. व्यावहारिक व पारमार्थिक गुण संपादन करून सद्गुरुपदिष्ट मार्गाने साधना करून आत्मज्ञान प्राप्त करून घेतले पाहिजे आणि नरदेहाचे सार्थक झाले पाहिजे. त्यासाठी –

‘अहं आत्मा हें । कधींचि विसरों नये ।’ ‘ज्ञान म्हणिजे आत्मज्ञान । पाहावे आपणासि आपण । या नांव ज्ञान ॥’ ‘स्वये तूंचि आहेस ब्रह्म ।’ ‘सकळ धर्मांमधें धर्म । स्वरूपीं राहाणें हा स्वधर्म ।’ यासारखी समर्थ वचने दीपस्तंभाप्रमाणे आपल्याला मार्गदर्शन करीत आहेत.

स्वामी माधवनाथ

स्वामीजींचा जन्म १ ऑक्टोबर १९१७. नांव माधव विष्णु तथा बाळासाहेब वाकडे. कोकणातील कोकबन ही जन्मभूमी, पुणे ही कर्मभूमी. अकाली पितृनिधनामुळे संसाराची जबाबदारी अंगावर पडली. पुण्यात येऊन कापड दुकानदारीचा व्यवसाय स्वीकारला. मुळातच पारमार्थिक पिंड. वयाच्या दहाव्या वर्षी भगवद्गीता, पंचविशीत दासबोध व चाळिशीत ज्ञानेश्वरी हातात आली. हे सर्व ग्रंथ प्रमाण मानून साधना. ध्यान, नाम या प्रमुख अंतरंग साधना. बाकी सर्व व्यवहार साधनेला अत्यंत पोषक. बावीसावे वर्षी विवाह. परमार्थावर अधिष्ठित संसार करून प्रपंच परमार्थ एकरूप केले.

लहानपणापासून श्रीहनुमंतांची उपासना, प्रभु रामचंद्र हे दैवत. १९६८ मध्ये पांवसच्या नाथ संप्रदायी परमहंस सद्गुरु स्वामी स्वरूपानंद यांचा अनुग्रह लाभला. गुरुकृपेने साधना पूर्ण झाली. १९७३ मध्ये नाथ संप्रदायाची सूत्रे सद्गुरु स्वामी माधवनाथांच्या हाती आली. १९७४ मध्ये स्वामी स्वरूपानंद निजधामी गेले. गुरुआज्ञा शिरोधार्य मानून शुद्ध परमार्थाचा प्रचार, प्रसार माधवनाथांनी सुरू केला. त्यासाठी प्रवचने, सत्संग, पत्रलेखन, अनुग्रह, आनंदयात्रा, बालकेंद्रे, ग्रंथलेखन या माध्यमांचा उपयोग केला. ज्ञानेश्वरी, दासबोध, मनोबोध, नारदीय भक्तिसूत्रे, हरिपाठ, ब्रह्मसूत्रे, योगसूत्रे यासारख्या ग्रंथांवर हजारो प्रवचने केली. तीसहून अधिक ग्रंथ तयार झाले. हजारो अनुगृहीत झाले. महाराष्ट्रात, महाराष्ट्राबाहेर, परदेशात ग्रंथ व कॅसेट द्वारे परमार्थ प्रचार केला. आपल्या पश्चात् हे पवित्र कार्य चालू रहावे यासाठी उत्तराधिकारी नेमले, तरुण साधक कार्यकर्ते तयार केले. साधनेला उपयुक्त अशा दोन भव्य वास्तु पुण्यात निर्माण केल्या. असंख्य स्त्रियांना परमार्थ मार्गावर स्थिर केले. असंख्य आबालवृद्धांना ध्यान साधनेची गोडी लावली. अनेकांची जीवने अंतर्बाह्य बदलून टाकली व त्यांना आत्मदर्शनाचा मार्ग खुला केला.

गुरुपौर्णिमा ३० जुलै १९९६ या परम पावन दिनी सकाळी 'स्वामी माधवनाथ' निजधामी गेले.

॥ श्रीमत् दासबोध ॥

ग्रंथा नाम दासबोध । गुरुशिष्यांचा संवाद ।
येथ बोलिला विशद । भक्तिमार्ग ॥ १-१-२
भक्तिचेन योगें देव । निश्चयें पावती मानव ।
ऐसा आहे अभिप्राव । ईये ग्रंथीं ॥ १-१-४
नाना ग्रंथांच्या समती । उपनिषदें वेदांतश्रुती ।
आणि मुख्य आत्मप्रचीती । शास्त्रेंसहित ॥ १-१-१५
भगवद्वचनीं अविस्वासे । ऐसा कोण पतित असे ।
भगवद्वाक्याविरहित नसे । बोलणें येथीचें ॥ १-१-२१
आतां श्रवण केलियाचें फळ । क्रिया पालटे तत्काळ ।
तुटे संशयाचें मूळ । येकसरां ॥ १-१-२८
मार्ग सांपडे सुगम । न लगे साधन दुर्गम ।
सायोज्यमुक्तीचें वर्म । ठाई पडे ॥ १-१-२९
ध्यान गणेशाचे वर्णितां । मत्तिप्रकाश होये भ्रंता ।
गुणानुवाद श्रवण करितां । वोळे सरस्वती ॥ १-२-२६
जय जयाजि सद्गुरुराजा । विश्वंभरा विश्वबीजा ।
परमपुरुषा मोक्षध्वजा । दीनबंधु ॥ १-४-८
तुझीयेन अभयंकरें । अनावर माया हे वोसरे ।
जैसें सूर्यप्रकाशें अंधारें । पळोन जाये ॥ १-४-९
हरीहर ब्रह्मादिक । नाश पावती सकळिक ।
सर्वदा अविनाश येक । सद्गुरुपद ॥ १-४-२९
ह्यणौनि सद्गुरु वर्णवेना । हे गे हेचि माझी वर्णना ।
अंतरस्थितीचिया खुणा । अंतर्निष्ठ जाणती ॥ १-४-३१
जे वस्तु परम दुल्लभ । जयेचा अलभ्य लाभ ।
तेंचि होये सुल्लभ । संतसंगेंकरूनी ॥ १-५-२
वेदे प्रकाशिलें सर्वही । वेदविरहित कांहीं नाहीं ।
तो वेद कोणासही । दाखऊं सकेना ॥ १-५-१२

तेचि वस्तु संतसंगें । स्वानुभवे कळों लागे ।
 त्याचा महिमा वचनीं सांगे । ऐसा कवणु ॥ १-५-१३
 संत आनंदाचें स्थळ । संत सुखचि केवळ ।
 नाना संतोषाचें मूळ । ते हे संत ॥ १-५-१६
 संत विश्रांतीची विश्रांती । संत तृप्तीची निजतृप्ती ।
 नांतरी भक्तीची फळश्रुती । ते हे संत ॥ १-५-१७
 संत समाधीचें मंदिर । संत विवेकाचें भांडार ।
 नांतरी बोलिजे माहेर । सायोज्यमुक्तीचें ॥ १-५-१९
 मोक्षश्रिया आळंकृत । ऐसे हे संत श्रीमंत ।
 जीव दरिद्री असंख्यात । नृपती केले ॥ १-५-२१
 जें त्रैलोक्यीं नाही दान । तें करिती संतसज्जन ।
 तयां संतांचें महिमान । काय ह्यणौनि वणविं ॥ १-५-२४
 आतां स्तऊं हा परमार्थ । जो साधकांचा निजस्वार्थ ।
 नांतरी समर्थामध्ये समर्थ । योग हा ॥ १-९-१
 आहे तरी परम सुगम । परि जनासी जाला दुर्गम ।
 कां जयाचें चुकलें वर्म । सत्समागमाकडे ॥ १-९-२
 आकाशमार्गी गुप्त पंथ । जाणती योगिये समर्थ ।
 इतरांस हा गुह्यार्थ । सहसा न कळे ॥ १-९-५
 अपूर्वता या परमार्थाची । वार्ता नाही जन्ममृत्याची ।
 आणी पदवी सायोज्यतेची । सन्निधचि लाभे ॥ १-९-१३
 परमार्थ जन्माचें सार्थक । परमार्थ संसारीं तारक ।
 परमार्थ दाखवी परलोक । धार्मिकासी ॥ १-९-२१
 परमार्थी तो राज्यधारी । परमार्थ नाही तो भिकारी ।
 या परमार्थाची सरी । कोणास द्यावी ॥ १-९-२३
 असो भगवत्प्राप्तीविण । करी संसाराचा सीण ।
 त्या मूर्खाचें मुखावलोकन । करूंच नये ॥ १-९-२६
 भल्यानें परमार्थी भरावें । शरीर सार्थक करावें ।
 पूर्वजांस उद्धरावें । हरिभक्ती करूनी ॥ १-९-२७

पशुदेहीं नाही गती । ऐसें सर्वत्र बोलती ।
 ह्यणौन नरदेहींच प्राप्ती । परलोकाची ॥ १-१०-२१
 इतकें हें नस्तां वेंग । नरदेह आणी सकळ सांग ।
 तेणें धरावा परमार्थमार्ग । लागवेणें ॥ १-१०-३२
 देह परमार्थी लाविलें । तरीच याचें सार्थक जालें ।
 नाही तरी हें वेर्थचि गेलें । नाना आघातें मृत्युपंथें ॥ १-१०-६१
 आपली आपण करी स्तुती । स्वदेशीं भोगी विपत्ति ।
 सांगे वडिलांची कीर्ती । तो येक मूर्ख ॥ २-१-१२
 परपीडेचे मानी सुख । परसंतोषाचें मानी दुःख ।
 गेले वस्तूचा करी शोक । तो येक मूर्ख ॥ २-१-४५
 विचारेंविण बोलों नये । विवंचनेविण चालों नये ।
 मयदिविण हालों नये । कांहीं येक ॥ २-२-४
 नरदेहाचें उचित । कांहीं करावें आत्महित ।
 येथानुशक्त्या चित्तवित्त । सर्वोत्तर्मी लावावें ॥ २-४-१३
 परगुणाचा संतोष नाही । परोपकारें सुख नाही ।
 हरिभक्तीचा लेश नाही । अंत्यार्थी ॥ २-४-२५
 ऐसे प्रकारीचे पाहातां जन । ते जीतचि प्रेतासमान ।
 त्यांसीं न करावें भाषण । पवित्र जनीं ॥ २-४-२६
 मी तरुण मी सुंदर । मी बलाढ्य मी चतुर ।
 मी सकळांमध्ये थोर- । ह्यणे, तो रजोगुण ॥ २-५-१४
 काया वाचा आणी मनें । पत्रें पुष्पें फळें जीवनें ।
 ईश्वरीं अर्पूनियां मनें । सार्थक करावें ॥ २-५-३७
 परपीडेचा संतोष । निष्ठुरपणाचा हव्यास ।
 संसाराचा नये त्रास । तो तमोगुण ॥ २-६-२१
 ईश्वरीं प्रेमा अधिक । प्रपंच संपादणें लोकिक ।
 सदा सन्निध विवेक । तो सत्वगुण ॥ २-७-९
 परमार्थाची आवडी । उठे भावार्थाची गोडी ।
 परोपकारीं तांतडी । तो सत्वगुण ॥ २-७-११

ऐसी भक्तीची आवडी । नीच दास्यत्वाची गोडी ।
 स्वयं देवद्वार झाडी । तो सत्वगुण ॥ २-७-३०
 अंतरीं देवाचें ध्यान । तेणें निडारले नयन ।
 पडे देहाचें विस्मरण । तो सत्वगुण ॥ २-७-३१
 देहाभिमान गळे । विषई वैराग्य प्रवळे ।
 मिथ्या माया ऐसें कळे । तो सत्वगुण ॥ २-७-४२
 सकळांचा आला वीट । परमार्थी जो निकट ।
 आघातीं उपजे धारिष्ट । तो सत्वगुण ॥ २-७-४६
 येका भगवंताकारणें । सर्व सुख सोडिलें जेणें ।
 केलें देहाचें सांडणें । तो सत्वगुण ॥ २-७-५८
 परपीडेचें वाहे दुःख । परसंतोषाचें सुख ।
 वैराग्य देखोन हरिख- । मानी, तो सत्वगुण ॥ २-७-८३
 सत्वगुणें भगवद्भक्ती । सत्वगुणें ज्ञानप्राप्ती ।
 सत्वगुणें सायोज्यमुक्ती । पाविजेते ॥ २-७-८७
 रूपलावण्य अभ्यासितां न ये । सहजगुणास न चले उपाये ।
 कांहीं तरी धरावी सोये । अगांतुक गुणाची ॥ २-८-३१
 मुक्तक्रिया प्रतिपादी । सगुणभक्ति उछेदी ।
 स्वधर्म आणि साधन निंदी । तो येक पढतमूर्ख ॥ २-१०-४
 आपलेन ज्ञातेपणें । सकळांस शब्द ठेवणें ।
 प्राणीमात्राचें पाहे उणें । तो येक पढतमूर्ख ॥ २-१०-५
 परममूर्खामाजी मूर्ख । जो संसारीं मानी सुख ।
 या संसारदुःखाऐसें दुःख । आणीक नाही ॥ २-१०-४०
 निर्मळपणें काढूं जातां । तरी देह पडेल तत्वतां ।
 एवं देहाची वेवस्ता । ऐसी असे ॥ ३-१-२७
 संसार म्हणिजे सवेंच स्वार । नाही मरणास उधार ।
 मापीं लागलें शरीर । घडीनें घडी ॥ ३-१-१
 सरतां संचिताचें शेष । नाही क्षणाचा अवकाश ।
 भरतां न भरतां निमिष्य । जाणें लागे ॥ ३-१-३

गेले विद्येचे सागर । गेले बळाचे डोंगर ।
 गेले धनाचे कुबेर । मृत्युपंथें ॥ ३-९-५०
 असो ऐसे सकळहि गेले । परंतु येकचि राहिले ।
 जे स्वरूपाकार जाले । आत्मज्ञानी ॥ ३-९-५१
 माथां प्रपंचाचें वोझें । घेऊन म्हणे माझें माझें ।
 बुडतांहि न सोडी, फुंजे । कुळाभिमानें ॥ ३-१०-६
 भगवंत भावाचा भुकेला । भावार्थ देखोन भुलला ।
 संकटीं पावे भाविकाला । रक्षितसे ॥ ३-१०-१०
 जे अंकित ईश्वराचे । तयांस सोहळे निजसुखाचे ।
 धन्य तेचि दैवाचे । भाविक जन ॥ ३-१०-१२
 जैसा भाव जयापासीं । तैसा देव तयासी ।
 जाणे भाव अंतरसाक्षी । प्राणीमात्राचा ॥ ३-१०-१३
 जरी भाव असिला माईक । तरी देव होये माहाटक ।
 नवल तयाचें कौतुक । जैशास तैसा ॥ ३-१०-१४
 बहुतां जन्मांचे सेवटीं । जेणें चुके अटाटी ।
 तो हा नरदेह भेटी । करी भगवंतीं ॥ ३-१०-२५
 आयुष्य हेचि रत्नपेटी । मार्जी भजनरत्नें गोमटीं ।
 ईश्वरीं अर्पूनिया, लुटी- । आनंदाची करावी ॥ ३-१०-२७
 धरून ईश्वराची कास । केली संसाराची नैराश ।
 तयां भाविकां जगदीश । सबाह्य सांभाळी ॥ ३-१०-२९
 कोण समयो येईल कैसा । याचा न कळे किं भर्वसा ।
 जैसे पक्षी दाही दिशा । उडोन जाती ॥ ३-१०-३९
 केंची माता केंचा पिता । केंची बहिण केंचा भ्राता ।
 केंची सुहदें केंची वनिता । पुत्रकळत्रादिक ॥ ३-१०-४५
 हे तूं जाण मावेचीं । आवधीं सोडरीं सुखाचीं ।
 हे तुझ्या सुखदुःखाचीं । सांगाती नव्हेती ॥ ३-१०-४६
 येच क्षणीं मरोन जासी । तरी रघुनार्थी अंतरलासी ।
 माझें माझें ह्मणतोसी । ह्मणौनियां ॥ ३-१०-५०

कर्मयोगें सकळ मिळालीं । येके स्थळीं जन्मास आलीं ।
 तें तुवां आपुलीं मानिलीं । कैसीं रे पढतमूर्खा ॥ ३-१०-५२
 ऐसा सर्वात्मा श्रीराम- । सांडून, धरिती विषयकाम ।
 ते प्राणी दुरात्मे अद्धम । केलें पावती ॥ ३-१०-५९
 जयास वाटे सुखचि असावें । तेणें रघुनाथभजनीं लागावें ।
 स्वजन सकळहि त्यागावे । दुःखमूळ जे ॥ ३-१०-६३
 ऐसें हें अवघेंचि ऐकावें । परंतु सार शोधून घ्यावें ।
 असार तें जाणोनि त्यागावें । या नांव श्रवणभक्ति ॥ ४-१-२९
 आपुलिया सुखस्वार्था । केलीच करावी हरिकथा ।
 हरिकथेवीण सर्वथा । राहोंचि नये ॥ ४-२-४
 सगुणकथा या नांव कीर्तन । अद्वैत म्हणिजे निरूपण ।
 सगुण रक्षून निर्गुण । बोलत जावें ॥ ४-२-२३
 स्मरण देवाचें करावें । अखंड नाम जपत जावें ।
 नामस्मरणें पावावें । समाधान ॥ ४-३-२
 नित्य नेम प्रातःकाळीं । माध्यानकाळीं सायंकाळीं ।
 नामस्मरण सर्वकाळीं । करीत जावें ॥ ४-३-३
 नामें संकटें नासतीं । नामें विघ्नें निवारती ।
 नामस्मरणें पाविजेती । उत्तम पदें ॥ ४-३-११
 कांहींच न करुनि प्राणी । रामनाम जपे वाणी ।
 तेणें संतुष्ट चक्रपाणी । भक्तांलागीं सांभाळी ॥ ४-३-२१
 नाम स्मरे निरंतर । तें जाणावें पुण्यशरीर ।
 माहादोषांचे गिरिवर । रामनामें नासती ॥ ४-३-२२
 पादसेवन तेंचि जाणावें । कायावाचामनोभावे ।
 सद्गुरूचे पाय सेवावे । सद्गुणकारणें ॥ ४-४-२
 सद्धस्तु दाखवी सद्गुरु । सकळ सारासारविचारु ।
 परब्रह्माचा निर्धारु । अंतरीं बाणें ॥ ४-४-५
 जे वस्तु दृष्टीस दिसेना । आणी मनास तेहि भासेना ।
 संगत्यागेंविण ये ना । अनुभवासी ॥ ४-४-६

अनुभव घेतां संगत्याग नसे । संगत्यागें अनुभव न दिसे ।
 हें अनुभवी यासीच भासे । येरां गथागोवी ॥ ४-४-७
 काया वाचा आणी मनें । चित्तें वित्तें जीवें प्राणें ।
 सद्भावें भगवंतआर्चनें । या नांव आर्चनभक्ती ॥ ४-५-२९
 ऐसी पूजा न घडे बरवी । तरी मानसपूजा करावी ।
 मानसपूजा अगत्य व्हावी । परमेश्वरासी ॥ ४-५-३१
 साहावी भक्ती तें वंदन । करावें देवासी नमन ।
 संत साधु आणी सज्जन । नमस्कारीत जावे ॥ ४-६-२
 जेथें दिसती विशेष गुण । तें सद्गुरूचें अधिष्ठान ।
 याकारणें तयासी नमन । अत्यादरें करावें ॥ ४-६-९
 साधक भावें नमस्कार घाली । त्याची चिंता साधूस लागली ।
 सुगम पंथें नेऊन घाली । जेथील तेथें ॥ ४-६-२४
 देवाचें वैभव सांभाळावें । न्यूनपूर्ण पडोंचि नेदावें ।
 चढतें वाढतें वाढवावें । भजन देवाचें ॥ ४-७-३
 वचनें बोलावीं करुणेचीं । नाना प्रकारें स्तुतीचीं ।
 अंतरें निवर्तीं सकळांचीं । ऐसें वदावें ॥ ४-७-२६
 देवास जयाची अत्यंत प्रीती । आपण वतविं तेणें रीतीं ।
 येणें करितां भगवंतीं । सख्य घडे नेमस्त ॥ ४-८-३
 भक्ति भाव आणी भजन । निरूपण आणी कथाकीर्तन ।
 प्रेमळ भक्तांचें गायन । आवडे देवा ॥ ४-८-४
 देवाच्या सख्यत्वाकारणें । आपलें सौख्य सोडून देणें ।
 अनन्यभावे जीवें प्राणें । शरीर तेंहि वेचावें ॥ ४-८-६
 देवाच्या सख्यत्वासाठीं । पडाव्या जिवलग्वांसी तुटी ।
 सर्व अपविं, सेवटीं- । प्राण तोहि वेचावा ॥ ४-८-८
 देवावेगळें कोणीं नाहीं । ऐसें बोलती सर्वहि ।
 परंतु त्यांची निष्ठा कांहीं । तैसीच नसे ॥ ४-८-१९
 देवाचे इच्छेनें वतविं । देव करील तें मानावें ।
 मग सहजचि स्वभावे । कृपालु देव ॥ ४-८-२३

तस्मात् विचार करावा । देव कोण तो वोळखावा ।
 आपला आपण शोध घ्यावा । अंतर्यामी ॥ ४-९-७
 तत्वे तत्व जेव्हां सरे । तेव्हां आपण कैचा उरे ।
 आत्मनिवेदन येणेंप्रकारें । सहजचि जालें ॥ ४-९-९
 येक मुख्य परमेश्वरु । दुसरी प्रकृति जगदाकारु ।
 तिसरा आपण कैचा चोरु । आणिला मधें ॥ ४-९-११
 नवमी भक्ती आत्मनिवेदन । न होतां न चुके जन्ममरण ।
 हें वचन सत्य, प्रमाण- । अन्यथा नव्हे ॥ ४-९-२५
 लोकीं रहावें ते स्वलोकता । समीप असावें ते समीपता ।
 स्वरूपचि व्हावें ते स्वरूपता- । तिसरी मुक्ती ॥ ४-१०-२४
 निर्गुणीं अनन्य असतां । तेणें होये सायोज्यता ।
 सायोज्यता ह्यणिजे स्वरूपता । निर्गुण भक्ती ॥ ४-१०-३०
 जय जय जी सद्गुरु पूर्णकामा । परमपुरुषा आत्मयारामा ।
 अनुर्वाच्य तुमचा महिमा । वर्णिला न वचे ॥ ५-१-१
 जें वेदांस सांकडें । जें शब्दासि कानडें ।
 तें सत्शिष्यास रोकडें । अलभ्य लाभे ॥ ५-१-२
 सद्गुरुविण ज्ञान कांहीं । सर्वथा होणार नाहीं ।
 अज्ञान प्राणी प्रवाहीं । वाहातचि गेले ॥ ५-१-२१
 ज्ञानविरहित जें जें केलें । तें तें जन्मासि मूळ जालें ।
 ह्यणौनि सद्गुरुचीं पाऊलें । सुदृढ धरावीं ॥ ५-१-२२
 सद्गुरुविण जन्म निर्फळ । सद्गुरुविण दुःख सकळ ।
 सद्गुरुविण तळमळ । जाणार नाहीं ॥ ५-१-३९
 सद्गुरुचेनि अभयंकरें । प्रगट होईजे ईश्वरें ।
 संसारदुःखें अपारें । नासोन जाती ॥ ५-१-४०
 असो जयासि मोक्ष व्हावा । तेणें सद्गुरु करावा ।
 सद्गुरुविण मोक्ष पावावा । हें कल्पांतीं न घडे ॥ ५-१-४४
 आपली माता आणी पिता । तेहि गुरुचि तत्वतां ।
 परी पैलपार पावविता । तो सद्गुरु वेगळा ॥ ५-२-७

जो ब्रह्मज्ञान उपदेसी । अज्ञानअंधारें निरसी ।
जीवात्मयां परमात्मयांसी । ऐक्यता करी ॥ ५-२-९
विघडले देव आणी भक्त । जीवशिवपणें द्वैत ।
तया देवभक्तां येकांत- । करी, तो सद्गुरु ॥ ५-२-१०
फोडूनि शब्दाचें अंतर । वस्तु दाखवी निजसार ।
तोचि गुरु माहेर । अनाथांचें ॥ ५-२-१५
शिष्यास न लविती साधन । न करविती इंद्रियेंदमन ।
ऐसे गुरु आडक्याचे तीन । मिळाले तरी त्यजावे ॥ ५-२-२१
जो कोणी ज्ञान बोधी । समूळ अविद्या छेदी ।
इंद्रियेंदमन प्रतिपादी । तो सद्गुरु जाणावा ॥ ५-२-२२
जेथें शुद्ध ब्रह्मज्ञान । आणी स्थूळ क्रियेचें साधन ।
तोचि सद्गुरु निधान । दाखवी डोळां ॥ ५-२-२८
मुख्य सद्गुरुचें लक्षण । आधीं पाहिजे विमळ ज्ञान ।
निश्चयाचें समाधान । स्वरूपस्थिती ॥ ५-२-४५
याहिवरी वैराग्य प्रबळ । वृत्ति उदास केवळ ।
विशेष आचारें निर्मळ । स्वधर्मविषई ॥ ५-२-४६
अंतरीं शुद्ध ब्रह्मज्ञान । बाह्य निष्ठेचें भजन ।
तेथें बहु भक्त जन । विश्रान्ति पावती ॥ ५-२-५०
ह्यणोनि ज्ञान वैराग्य आणि भजन । स्वधर्मकर्म आणि साधन ।
कथा निरूपण श्रवण मनन । नीति न्याये मर्यादा ॥ ५-२-५२
यामधें येक उणें असे । तेणें तें विलक्षण दिसे ।
म्हणौन सर्वहि विलसे । सद्गुरुपासीं ॥ ५-२-५३
तो बहुतांचें पाळणकर्ता । त्यास बहुतांची असे चिंता ।
नाना साधनें समर्था । सद्गुरुपासीं ॥ ५-२-५४
नाना सद्विद्येचे गुण । याहिवरी कृपाळूपण ।
हें सद्गुरुचें लक्षण । जाणिजे श्रोतीं ॥ ५-२-७३
ह्यणौनि सद्गुरु आणी सच्छिष्य । तेथें न लगती सायास ।
त्यां उभयतांचा हव्यास । पुरे येकसरा ॥ ५-३-७

ह्यगौन साधन अभ्यास आणी सद्गुरु । सच्छिष्य आणी सच्छास्त्रविचारु ।
 सत्कर्म सद्वासना, पारु- । पाववी भवाचा ॥ ५-३-१२
 सदुपासना सत्कर्म । सत्क्रिया आणी स्वधर्म ।
 सत्संग आणी नित्य नेम । निरंतर ॥ ५-३-१३
 ऐसें हें अवघेंचि मिळे । तरीच विमळ ज्ञान निवळे ।
 नाही तरी पाषांड संचरे बळें । समुदाई ॥ ५-३-१४
 मुख्य सच्छिष्याचें लक्षण । सद्गुरुवचनीं विश्वास पूर्ण ।
 अनन्यभावे शरण । त्या नांव सच्छिष्य ॥ ५-३-१९
 शिष्य पाहिजे साक्षी विशेष । शिष्य पाहिजे परम दक्ष ।
 शिष्य पाहिजे अलक्ष । लक्षी ऐसा ॥ ५-३-२२
 शिष्य पाहिजे प्रज्ञावंत । शिष्य पाहिजे प्रेमळ भक्त ।
 शिष्य पाहिजे नीतिवंत । मयादिचा ॥ ५-३-२६
 जो संसारदुःखें दुःखवला । जो त्रिविधतापें पोळला ।
 तोचि अधिकारी जाला । परमार्थविषीं ॥ ५-३-३४
 सद्गुरुहून देव मोठा । जयास वाटे तो करंटा ।
 सुटला वैभवाचा फांटा । सामर्थ्यपिसें ॥ ५-३-४०
 अहो सद्गुरुकृपा जयासी । सामर्थ्य न चले तयापासीं ।
 ज्ञानबळें वैभवासी । तृणतुछ केलें ॥ ५-३-४७
 सद्गुरुकृपेचेनि बळें । अपरोक्षज्ञानाचेनि उसाळें ।
 मायेसहित ब्रह्मांड सगळें । दृष्टीस न ये ॥ ५-३-४८
 प्रपंच सुखें करावा । परी कांहीं परमार्थ वाढवावा ।
 परमार्थ अवघाचि बुडवावा । हें विहित नव्हे ॥ ५-३-१०३
 हें ज्ञान होयेसें भासे । परंतु मुख्य ज्ञान तें अनारिसें ।
 जेथें प्रकृतीचें पिसें । समूळ वाव ॥ ५-५-३३
 बहुत प्रकारींचीं ज्ञानें । सांगों जातां असाधारणें ।
 सायोज्यप्राप्ती होये जेणें । तें ज्ञान वेगळें ॥ ५-५-३७
 ऐक ज्ञानाचें लक्षण । ज्ञान ह्यणिजे आत्मज्ञान ।
 पाहावें आपणासि आपण । या नांव ज्ञान ॥ ५-६-१

जेथें दृश्य प्रकृति सरे । पंचभूतिक वोसरे ।
 समूळ द्वैत निवारे । या नांव ज्ञान ॥ ५-६-३
 मनबुद्धि अगोचर । न चले तर्काचा विचार ।
 उलेख परेहुनि पर । या नांव ज्ञान ॥ ५-६-४
 माहावाक्यउपदेश भला । परी त्याचा जप नाही बोलिला ।
 तेथीचा तो विचारचि केला । पाहिजे साधकें ॥ ५-६-११
 माहावाक्याचा अर्थ घेतां । आपण वस्तुचि तत्वतां ।
 त्याचा जप करितां वृथा । सीणचि होये ॥ ५-६-१३
 माहावाक्याचें विवरण । हें मुख्य ज्ञानाचें लक्षण ।
 शुद्ध लक्ष्यांशें आपण । वस्तुचि आहे ॥ ५-६-१४
 आपला आपणासि लाभ । हें ज्ञान परम दुल्लभ ।
 जें आदिअंतीं स्वयंभ । स्वरूपचि स्वयें ॥ ५-६-१५
 मी कोण ऐसा हेत- । धरून, पाहातां देहातीत ।
 आवलोकितां नेमस्त । स्वरूपचि होये ॥ ५-६-२१
 जें वेदशास्त्रांचें सार । सिद्धांत धादांत विचार ।
 ज्याची प्राप्ती भाग्यानुसार । भाविकांस होये ॥ ५-६-२७
 सकळ साधनाचें फळ । ज्ञानाची सिगचि केवळ ।
 जेणें संशयाचें मूळ । निशेष तुटे ॥ ५-६-३०
 अरे गहनाचेंही गहन । तें तूं जाण सदगुरुवचन ।
 सदगुरुवचनें समाधान । नेमस्त आहे ॥ ५-६-३९
 सदगुरुवचन तोचि वेदांत । सदगुरुवचन तोचि सिद्धांत ।
 सदगुरुवचन तोचि धादांत । सप्रचीत आतां ॥ ५-६-४०
 जें अत्यंत गहन । माझ्या स्वामीचें वचन ।
 जेणें माझें समाधान । अत्यंत जालें ॥ ५-६-४१
 ऐक शिष्या येथीचें वर्म । स्वयें तूंचि आहेसि ब्रह्म ।
 ये विषई संदेह भ्रम । धरूंचि नको ॥ ५-६-४५
 असो गुरुचे ठाई अनन्यता । तरी तुज कायेसी रे चिंता ।
 वेगळेंपणें अभक्ता । उरोंचि नको ॥ ५-६-५२

आतां हेंचि दृढीकर्ण- । व्हावया, करीं सद्गुरुभजन ।
 सद्गुरुभजनें समाधान । नेमस्त आहे ॥ ५-६-५३
 देह मी वाटे ज्या नरा । तो जाणावा आत्महत्यारा ।
 देहाभिमानें येरझारा । भोगिल्याच भोगी ॥ ५-६-५५
 शिष्या येकांतीं बैसावें । स्वरूपीं विश्रांतीस जावें ।
 तेणें गुणें दृढावे । परमार्थ हा ॥ ५-६-५८
 विषईं वैराग्य उपजलें । तयासीच पूर्ण ज्ञान जालें ।
 मणी टाकितांचि लाधलें । राज्य जेवीं ॥ ५-६-६१
 परमार्थविषईं अज्ञान । प्रपंचाचें उदंड ज्ञान ।
 नेणे स्वयें समाधान । या नांव बद्ध ॥ ५-७-३६
 परमार्थाचा अनादर । प्रपंचाचा अत्यादर ।
 संसारभार जोजार । या नांव बद्ध ॥ ५-७-३७
 हातीं द्रव्याची जपमाळ । कांताध्यान सर्वकाळ ।
 सत्संगाचा दुष्काळ । या नांव बद्ध ॥ ५-७-३९
 संसारदुःखें दुखवला । त्रिविधतापें पोळला ।
 निरूपणें प्रस्तावला । अंतर्यामीं ॥ ५-८-३
 गेले राजे चक्रवती । माझें वैभव तें किती ।
 ह्मणे धरूं सत्संगती । या नांव मुमुक्ष ॥ ५-८-२५
 ह्मणे मी अवगुणाची रासी । ह्मणे मी वेर्थ आलों जन्मासी ।
 ह्मणे मी भार जालों भूमीसी । या नांव मुमुक्ष ॥ ५-८-३६
 आपणास निंदी सावकास । पोटीं संसाराचा त्रास ।
 धरी सत्संगाचा हव्यास । या नांव मुमुक्ष ॥ ५-८-३७
 स्वार्थ सांडून प्रपंचाचा । हव्यास धरिला परमार्थाचा ।
 अंकित होईन सज्जनाचा । ह्मणे तो मुमुक्ष ॥ ५-८-४३
 अवगुणाचा करुनि त्याग । जेणें धरिला संतसंग ।
 तयासि बोलिजे मग । साधक ऐसा ॥ ५-९-२
 जो संतांसि शरण गेला । संतजनीं आश्वासिला ।
 मग तो साधक बोलिला । ग्रन्थांतरीं ॥ ५-९-३

उपदेशिलें आत्मज्ञान । तुटलें संसारबंधन ।
 दृढतेकारणें करी साधन । या नांव साधक ॥ ५-९-४
 नाना संदेहनिवृत्ती । व्हावया धरी सत्संगती ।
 आत्मशास्त्रगुरुप्रचीती । ऐक्यतेसि आणी ॥ ५-९-७
 आत्मज्ञान जीर्ण जर्जर । त्याचा करी जीर्णोद्धार ।
 विवर्के पावे पैलपार । या नांव साधक ॥ ५-९-११
 अवगुण त्यागी दिवसेंदिवस । करी उत्तम गुणाचा अभ्यास ।
 स्वरूपीं लावी निजध्यास । या नांव साधक ॥ ५-९-१४
 पुढे उन्मनीचा सेवटीं । आपली आपण अखंड भेटी ।
 अखंड अनुभवीं ज्याची दृष्टी । या नांव साधक ॥ ५-९-२७
 साधु वस्तु होऊन ठेला । संशय ब्रह्मांडाबाहेरि गेला ।
 निश्चये चळेना ऐसा जाला । या नांव सिद्ध ॥ ५-१०-१०
 साधकासि संदेहवृत्ती । पुढें होतसे निवृत्ती ।
 याकारणें निःसंदेह श्रोतीं । साधु वोळखावा ॥ ५-१०-१२
 आत्मबुद्धि निश्चयाची । तेचि दशा मोक्षश्रीची ।
 अहमात्मा हें कधींचि । विसरों नये ॥ ५-१०-३८
 ह्यणोनि ज्यास जेथें राहाणें । तेणें त्या प्रभूची भेटी घेणें ।
 ह्यणिजे होये श्लाघ्यवाणें । सर्व कांहीं ॥ ६-१-३
 प्रभूची भेटी न घेतां । तेथें कैची मान्यता ।
 आपुलें महत्व जातां । वेळ नाही ॥ ६-१-४
 ब्रह्मा विष्णु आणि हर । त्यांसी निर्मिता तोचि थोर ।
 तो वोळखावा परमेश्वर । नाना यत्नें ॥ ६-१-१२
 जेणें संसारीं घातलें । आवघें ब्रह्मांड निर्माण केलें ।
 त्यासी नाही वोळखिलें । तोचि पतित ॥ ६-१-१४
 ह्यणोनि देव वोळखावा । जन्म सार्थकचि करावा ।
 न कळे तरी सत्संग धरावा । ह्यणिजे कळे ॥ ६-१-१५
 जो जाणेल भगवंत । तया नांव बोलिजे संत ।
 जो शाश्वत आणि अशाश्वत । निवाडा करी ॥ ६-१-१६

चळेना ढळेना देव । ऐसा ज्याचा अंतर्भाव ।
 तोचि जाणिजे माहानुभाव । संत साधु ॥ ६-१-१७
 जो जनामधें वागे । परि जनावेगळी गोष्टी सांगे ।
 ज्याचे अंतरीं ज्ञान जागे । तोचि साधु ॥ ६-१-१८
 जाणिजे परमात्मा निर्गुण । त्यासीच ह्यणावें ज्ञान ।
 त्यावेगळें तें अज्ञान । सर्वकांहीं ॥ ६-१-१९
 पोट भराव्याकारणें । नाना विद्या अभ्यास करणें ।
 त्यासी ज्ञान म्हणती, परी तेणें- । सार्थक नव्हे ॥ ६-१-२०
 येवं पोट भराव्याची विद्या । तयेसी ह्यणों नये सद्विद्या ।
 सर्वव्यापक वस्तु सद्या- । पाविजे, तें ज्ञान ॥ ६-१-२३
 ऐसें जयापासीं ज्ञान । तोचि जाणावा सज्जन ।
 तयापासीं समाधान । पुसिलें पाहिजे ॥ ६-१-२४
 याकारणें ज्ञाता पाहावा । त्याचा अनुग्रह घ्यावा ।
 सारासारविचारें जीवा । मोक्ष प्राप्त ॥ ६-१-३१
 ब्रह्मज्ञानेविण उपदेश । तो ह्यणों नये विशेष ।
 धान्येविण जैसें भूस । खातां नये ॥ ६-२-२
 तैसें ब्रह्मज्ञानेविण । नाना उपदेशाचा सिण ।
 सार सांडून असार, कोण- । शाहाणा सेवी ॥ ६-२-५
 तें हें दृश्य नासिवंत । ऐसें वेद श्रुति बोलत ।
 निर्गुण ब्रह्म शाश्वत । जाणती ज्ञानी ॥ ६-२-१५
 जें शस्त्रें तोडितां तुटेना । जें पावकें जाळितां जळेना ।
 कालवितां कालवेना । आपेंकरूनी ॥ ६-२-१६
 जें वायोचेनि उडेना । जें पडेना ना झडेना ।
 जें घडेना ना दडेना । परब्रह्म तें ॥ ६-२-१७
 ज्यासी वर्णचि नसे । जें सर्वाहूनि अनारिसें ।
 परंतु असतचि असे । सर्वकाळ ॥ ६-२-१८
 दिसेना तरी काये जालें । परंतु तें सर्वत्र संचलें ।
 सूक्ष्मचि कोंदाटलें । जेथें तेथें ॥ ६-२-१९

दृष्टीस लागली सवे । जें दिसेल तेंचि पाहावें ।
 परंतु गुज तें जाणावें । गोप्य आहे ॥ ६-२-२०
 प्रगट तें जाणावें असार । आणी गुप्त तें जाणावें सार ।
 गुरुमुखें हा विचार । उमजों लागे ॥ ६-२-२१
 गुप्त तेंचि प्रगटवावें । असाध्य तेंचि साधावें ।
 कानडेंचि अभ्यासावें । सावकास ॥ ६-२-२३
 तरी तें कोणेपरी साधावें । तेंचि बोलिलें स्वभावें ।
 अध्यात्मश्रवणें पावावें । परब्रह्म तें ॥ ६-२-२५
 पृथ्वी नव्हे आप नव्हे । तेज नव्हे वायु नव्हे ।
 वर्णविक्त ऐसें नव्हे । अव्यक्त तें ॥ ६-२-२६
 तयास ह्यणावें देव । वरकड लोकांचा स्वभाव ।
 जितुके गांव तितुके देव । जनाकारणें ॥ ६-२-२७
 ऐसा देवाचा निश्चये जाला । देव निर्गुण प्रत्यया आला ।
 आतां आपणचि आपला । शोध घ्यावा ॥ ६-२-२८
 माझें शरीर ऐसें ह्यणतो । तरी तो जाण देहावेगळाचि तो ।
 मन माझें ऐसें जाणतो । तरी तो मनहि नव्हे ॥ ६-२-२९
 पाहातां देहाचा विचार । अवघा तत्वांचा विस्तार ।
 तत्वे तत्व झाडितां सार । आत्माच उरे ॥ ६-२-३०
 बांधली आहे तों गांठोडी । जो कोणी विचारें सोडी ।
 विचार पाहातां ही गांठोडी । आडळेना ॥ ६-२-३२
 तत्वांचे गांठोडें शरीर । याचा पाहातां विचार ।
 येक आत्मा निरंतर । आपण नाही ॥ ६-२-३३
 पापपुण्य येमयातना । हे निर्गुणीं तों असेना ।
 आपण तोचि तरी जन्ममरणा । ठाव केंचा ॥ ६-२-३५
 देहेबुद्धीनें बांधला । तो विवेकें मोकळा केला ।
 देहातीत होतां पावला । मोक्षपद ॥ ६-२-३६
 जालें जन्माचें सार्थक । निर्गुण आत्मा आपण येक ।
 परंतु हा विवेक । पाहिलाच पाहावा ॥ ६-२-३७

आपणास निवेदावें । आपण विवेकें नुरावें ।
 आत्मनिवेदन जाणावें । याचें नांव ॥ ६-२-३९
 आधीं अध्यात्मश्रवण । मग सदगुरुपादसेवन ।
 पुढें आत्मनिवेदन । सदगुरुप्रसादें ॥ ६-२-४०
 आत्मनिवेदना उपरी । निखळ वस्तु निरंतरी ।
 आपण आत्मा, अंतरीं- । बोध जाला ॥ ६-२-४१
 त्या ब्रह्मबोधें ब्रह्मचि जाला । संसारखेद तो उडाला ।
 देहो प्रारब्धीं टाकिला । सावकास ॥ ६-२-४२
 यासी ह्यणिजे आत्मज्ञान । येणें पाविजे समाधान ।
 परब्रह्मीं अभिन्न । भक्तचि जाला ॥ ६-२-४३
 आतां होणार तें होयेना कां । आणि जाणार तें जायेना कां ।
 तुटली मनांतील आशंका । जन्ममृत्याची ॥ ६-२-४४
 संसारीं पुंडावें चुकलें । देवां भक्तां ऐक्य जालें ।
 मुख्य देवास वोळखिलें । सत्संगेंकरूनी ॥ ६-२-४५
 जें दिसेना ना भासेना । जें उपजेना ना नासेना ।
 जें येयना ना जायना । परब्रह्म तें ॥ ६-३-३
 जें चळेना ना ढळेना । जें तुटेंना ना फुटेना ।
 जें रचेना ना खचेना । परब्रह्म तें ॥ ६-३-४
 अविनाश तें ब्रह्म निर्गुण । नासे ते माया सगुण ।
 सगुण आणि निर्गुण । कालवलें ॥ ६-३-६
 उसांमध्ये धेईजे रस । येर तें सांडिजे बाकस ।
 तैसा जगामध्ये जगदीश । विवेकें वोळखावा ॥ ६-३-९
 जें जें कांहीं निर्माण जालें । तें तें आधींच ब्रह्म व्यापिलें ।
 सर्व नाशतां उरलें । अविनाश ब्रह्म ॥ ६-३-१८
 तत्वे तत्व मेळविलें । त्यासी देह हें नाम ठेविलें ।
 तें जाणते पुरुषीं शोधिलें । तत्वे तत्व ॥ ६-३-२०
 आपला आपण शोध घेतां । आपली तों माईक वार्ता ।
 तत्वांतीं उरलें तत्वतां । निर्गुण ब्रह्म ॥ ६-३-२३

तर्वीं वेटाळून घेतला । प्राणी संशयें गुंडाळला ।
 आपणासी आपण भुलला । कोहं ह्मणे ॥ ६-३-३४
 तर्वीं गुंतला म्हणे कोहं । विवेक पाहातां ह्मणे सोहं ।
 अनन्य होता अहं सोहं । मावळलीं ॥ ६-३-३५
 करिती ब्रह्मनिरूपण । जाणती ब्रह्म संपूर्ण ।
 तेचि जाणावे ब्राह्मण । ब्रह्मविद ॥ ६-४-२४
 सकळ माया विस्तारली । ब्रह्मस्थिति अछ्यादली ।
 परी ते निवडूनि घेतली । साधुजनीं ॥ ६-५-११
 ब्रह्म असतचि असे । माया निरसितांच निरसे ।
 ब्रह्मास कल्पांत नसे । मायेसि आहे ॥ ६-५-१९
 सगुणाचेनि आधारे । निर्गुण पाविजे निधरिं ।
 सारासारविचारें । संतसंगें ॥ ६-६-५५
 गुरुचें वचन प्रतिपाळणें । हें मुख्य परमार्थाचें लक्षण ।
 वचनभंग करितां विलक्षण । सहजेंचि जालें ॥ ६-७-१०
 साहेबास लोटांगणीं जावें । नीचासारिखें व्हावें ।
 आणि देवास न मनावें । हें कोणे ज्ञान ॥ ६-७-१९
 हरीहर ब्रह्मादिक । हे जयाचे आज्ञाधारक ।
 तूं येक मानवी रंक । भजेसिना तरी काय गेलें ॥ ६-७-२०
 आमुचे कुळीं रघुनाथ । रघुनाथे आमुचा परमार्थ ।
 जो समर्थाचाहि समर्थ । देवां सोडविता ॥ ६-७-२१
 त्याचे आम्ही सेवकजन । सेवेकरितां जालें ज्ञान ।
 तेथें अभाव धरितां पतन । पाविजेल कीं ॥ ६-७-२२
 करी दुर्जनाचा संव्हार । भक्तजनासी आधार ।
 ऐसा हा तों चमत्कार । रोकडा चाले ॥ ६-७-२९
 मनीं धरावें तें होतें । विघ्न अवघेंचि नासोन जातें ।
 कृपा केलियां रघुनाथें । प्रचित येते ॥ ६-७-३०
 मी कर्ता ऐसें म्हणसी । तेणें तूं कष्टी होसी ।
 राम कर्ता म्हणता पावसी । येश कीर्ती प्रताप ॥ ६-७-३६

ज्ञानबळें उपासना । आम्ही भक्त जरी मानूं ना ।
 तरी या दोषाच्या पतना । पावों अभक्तपर्णे ॥ ६-७-४०
 सकळ मिथ्या होऊन जातें । हें रामभजनें कळों येतें ।
 दृश्य ज्ञानियांचेनि मते । स्वप्न जैसे ॥ ६-७-४३
 देखिलें तें सत्यचि मानावें । हें ज्ञात्याचें देखणें नव्हे ।
 जड मूढ अज्ञान जीवें । हें सत्य मानिजे ॥ ६-८-२
 दृश्यभास अविद्यात्मक । तुझाहि देहो तदात्मक ।
 ह्यणौनि हा अविवेक । तेथें संचरला ॥ ६-८-३८
 देहबुद्धि केली बळकट । आणि ब्रह्म पाहों गेला धीट ।
 तों दृश्यानें रुधिली वाट । परब्रह्माची ॥ ६-८-४३
 अस्तिचा देहीं मांषाचा डोळा । पाहेन म्हणे ब्रह्माचा गोळा ।
 तो ज्ञाता नव्हे, आंधळा- । केवळ मूर्ख ॥ ६-८-४६
 दृष्टीसि दिसे मनासि भासे । तितुकें काळांतरीं नासे ।
 म्हणोनि दृश्यातीत असे । परब्रह्म तें ॥ ६-८-४७
 मी कोण हें जाणावें । मीपण त्यागूनि अनन्य व्हावें ।
 मग समाधान तें स्वभावे । आंगीं बाणे ॥ ६-८-५०
 संसारत्याग न करितां । प्रपंचउपाधी न सांडितां ।
 जनामध्ये सार्थकता । विचारेंचि होये ॥ ६-९-२४
 याचि जन्में येणेंचि काळें । संसारीं होइजे निराळें ।
 मोक्ष पाविजे निश्चळें । स्वरूपाकारें ॥ ६-९-२९
 देवपद आहे निर्गुण । देवपदीं अनन्यपण ।
 हाचि अर्थ पाहातां पूर्ण । समाधान बाणे ॥ ६-९-३२
 देहींचि विदेह होणें । करून कांहींचि न करणें ।
 जीवन्मुक्तांचीं लक्षणें । जीवन्मुक्त जाणे ॥ ६-९-३३
 मुक्याने गूळ खादला । गोडी न ये सांगाव्याला ।
 याचा अभिप्राव मजला । निरोपण कीजे ॥ ६-१०-२
 तें जाणावें परब्रह्म । जें वेदांचें गुह्य परम ।
 धरितां संतसमागम । सर्वहि कळे ॥ ६-१०-८

सद्गुरुकृपा कळे त्यासी । जो शोधील आपणासी ।
पुढें कळें अनुभवासी । आपेंआप वस्तु ॥ ६-१०-११
दृढ करूनियां बुद्धि । आधीं घ्यावी आपशुद्धी ।
तेणें लागे समाधी । अकस्मात ॥ ६-१०-१२
आपलें मूळ बरें शोधितां । आपली तों माईक वार्ता ।
पुढें वस्तुच तत्वतां । समाधान ॥ ६-१०-१३
पदार्थज्ञान जेव्हां सरे । द्रष्टा द्रष्टेपणें नुरे ।
ते समई उतरे । फुंज मीपणाचा ॥ ६-१०-१६
जेथें मुरालें मीपण । तेचि अनुभवाची खूण ।
अनुर्वाच्य समाधान । या कारणें बोलिजे ॥ ६-१०-१७
वस्तु येक आपण येक । ऐसी अस्ती वेगळिक ।
तरि अनुभवाचा विवेक । बोलों येता सुखें ॥ ६-१०-३४
सद्गुरुकृपेस्तव । जाला संसार वाव ।
ज्ञान जालियां ठाव । पुसे अज्ञानाचा ॥ ६-१०-३७
आहे तितुकें नाहीं जालें । नाहीं नाहींपणें निमालें ।
आहे नाहीं जाऊन उरलें । नसोन कांहीं ॥ ६-१०-३८
अनुभव अनुभवीं विराला । अनुभवेविण अनुभव आला ।
हाहि स्वप्नीचा चेईला । नाहींस बापा ॥ ६-१०-५६
जयास जोडला परमार्थ । तेणें पाहावा हा ग्रंथ ।
अर्थ शोधितां परमार्थ । निश्चयें बाणे ॥ ७-१-३०
परीक्षवंतांपुढें रत्न । ठेवितां होये समाधान ।
तैसें ज्ञानियांपुढें, ज्ञान- । बोलावें वाटे ॥ ७-१-४८
मायाजाळें दुश्चीत होये । तें निरूपणीं कामा न ये ।
सांसारिकां कळे काये । अर्थ येथीचा ॥ ७-१-४९
ब्रह्म सकळांहूनि थोर । ब्रह्मा ऐसें नाहीं सार ।
ब्रह्म सूक्ष्म अगोचर । ब्रह्मादिकांसी ॥ ७-२-६
ब्रह्म शब्दीं ऐसें तैसें- । बोलिजे, त्याहूनि अनारिसें ।
परी तें श्रवणअभ्यासें । पाविजे ब्रह्म ॥ ७-२-७

जेथें वाचा निवर्तती । मनासी नाही ब्रह्मप्राप्ती ।
 ऐसी बोलिली श्रुती । सिद्धांतवचन ॥ ७-२-१०
 आतां मनासि जें अप्राप्त । तें कैसें होईल प्राप्त ।
 ऐसें म्हणाल, तरी कृत्य- । सद्गुरुविण नाही ॥ ७-२-१२
 भांडारगृहें भरलीं । परी असती आडकिलीं ।
 हातास न येतां किली । सर्वही अप्राप्त ॥ ७-२-१३
 सद्गुरूकृपा तेचि किली । जेणें बुद्धि प्रकाशली ।
 द्वैतकपाटें उघडलीं । येकसरीं ॥ ७-२-१५
 तें परेहूनी पर । मनबुद्धिअगोचर ।
 संग सोडितां, सत्वर- । पाविजेतें ॥ ७-२-१८
 संग सोडावा आपुला । मग पाहावें तयाला ।
 अनुभवी तो या बोला । सुखावेल गा ॥ ७-२-१९
 आपण ह्यणिजे मीपण । मीपण ह्यणिजे जीवपण ।
 जीवपण ह्यणिजे अज्ञान । संग जडला ॥ ७-२-२०
 सोडितां तया संगासी । ऐक्य होये निःसंगासी ।
 कल्पनेविण प्राप्तीसी । अधिकार ऐसा ॥ ७-२-२१
 मी कोण ऐसें नेणिजे । तया नांव अज्ञान बोलिजे ।
 अज्ञान गेलियां, पाविजे- । परब्रह्म तें ॥ ७-२-२२
 देहबुद्धीचें थोरपण । परब्रह्मीं न चले जाण ।
 तेथें होतसे निर्वाण । अहंभावासी ॥ ७-२-२३
 सकळांसि मिळोन ब्रह्म येक । तेथें नाही हे अनेक ।
 रंक अथवा ब्रह्मादिक । तेथेंचि जाती ॥ ७-२-२७
 गुरुशिष्यां येकचि पद । तेथें नाही भेदाभेद ।
 परी या देहाचा समंध । तोडिला पाहिजे ॥ ७-२-२९
 देहबुद्धीचा अंतीं । सकळांसि येकचि प्राप्ति ।
 येक ब्रह्म द्वितीयं नास्ति । हें श्रुतिवचन ॥ ७-२-३०
 साधु दिसती वेगळाले । परी ते स्वरूपीं मिळाले ।
 अवघे मिळोन येकचि जाले । देहातीत वस्तु ॥ ७-२-३१

असो ऐसैं जें शाश्वत ब्रह्म । जेथें नाहीं मायाभ्रम ।
 अनुभवी जाणे वर्म । स्वानुभवे ॥ ७-३-४७
 निर्विकल्पासी कल्पितां । कल्पनेची नुरे वार्ता ।
 निःसंगास भेटों जातां । निःसंग होइजे ॥ ७-३-५१
 जें जें रूप आणी नाम । तो तो नाथिलाच भ्रम ।
 नामरूपातीत वर्म । अनुभवी जाणे ॥ ७-४-३९
 ज्ञानदृष्टीचें देखणें । चर्मदृष्टी पाहों नेणें ।
 अंतरवृत्तीचिये खुणे । अंतरवृत्ति साक्ष ॥ ७-४-४८
 जाणे ब्रह्म जाणे माया । जाणे अनुभवाच्या ठाया ।
 ते येक जाणावी तुर्या । सर्वसाक्षिणी ॥ ७-४-४९
 जें मनबुद्धिअगोचर । जें कल्पनेहून पर ।
 तें अनुभवितां साचार । द्वैत कैचें ॥ ७-५-१६
 द्वैत पाहातां ब्रह्म नसे । ब्रह्म पाहातां द्वैत नासे ।
 द्वैताद्वैत भासे । कल्पनेसी ॥ ७-५-१७
 कल्पनारहित जें सुख । तेथें नाहीं संसारदुःख ।
 ह्यणोनि तेंचि येक । होऊन असावें ॥ ७-६-३
 निरूपणीं ज्ञान प्रबळे । उठोन जातां तें मावळे ।
 मागुतां कामक्रोध खवळे । ब्रह्मरूपासी ॥ ७-६-११
 ऐसा कैसा ब्रह्म जाला । दोहींकडे अंतरला ।
 वोडगस्तपर्णेचि गेला । संसार त्याचा ॥ ७-६-१२
 क्षण येक ब्रह्मचि व्हावें । क्षण येक दृश्य धांडोळावें ।
 नाना दृष्टांतीं संपादावें । वग्नूत्वासी ॥ ७-६-४२
 ह्यणोनी बोलतां चालतां । निचेष्टित पडिलें नस्तां ।
 मुक्ति लाभे सायोज्यता । सद्गुरुबोधें ॥ ७-६-४४
 स्वरूपी नाहीं देहो । तेथें काईसा संदेहो ।
 बद्ध मुक्त ऐसा भावो । देहाचकडे ॥ ७-६-५०
 मीपणापासून सुटला । तोचि येक मुक्त जाला ।
 मुका अथवा बोलिला । तरी तो मुक्त ॥ ७-६-५४

बद्ध मुक्त हा संदेहो । धरी कल्पनेचा देहो ।
 साधु सदा निःसंदेहो । देहातीत वस्तु ॥ ७-६-६४
 वस्तूसि जरी कल्पावें । तरी ते निर्विकल्प स्वभावें ।
 तेथें कल्पनेच्या नांवें । सुन्याकार ॥ ७-७-१
 तें आठवितां विसरिजे । कां तें विसरोनि आठविजे ।
 जाणोनियां नेणिजे । परब्रह्म तें ॥ ७-७-१९
 तें ध्यानीं धरितां न ये । चिंतनीं चिंतावें तें काये ।
 मनामधें न समाये । परब्रह्म तें ॥ ७-७-२५
 मीपण जाणोनि त्यागावें । ब्रह्म होऊन अनुभवावें ।
 समाधान तें पावावें । निःसंगपणें ॥ ७-७-५२
 पदीहून चळों नये । करावें साधन उपाये ।
 तरीच सांपडे सोये । अलिप्तपणाची ॥ ७-७-५९
 साधन आलें देहाच्या माथां । आपण देह नव्हे सर्वथा ।
 ऐसा करूनि अकर्ता । सहजचि जाला ॥ ७-७-६१
 तैसा ब्रह्मज्ञानमिसें । आळस अंतरीं प्रवेशे ।
 ह्याणे साधनाचें पिसें । काये करावें ॥ ७-७-६७
 वचन आधारीं लाविलें । जैसें शस्त्र फिराविलें ।
 स्वता हाणोन घेतलें । जयापरी ॥ ७-७-६८
 ऐका परमार्थाचें साधन । जेणें होये समाधान ।
 तें तूं जाण गा श्रवण । निश्चयेसीं ॥ ७-८-१
 श्रवणें सद्बुद्धि लागे । श्रवणें विवेक जागे ।
 श्रवणें मन हें मागे । भगवंतासी ॥ ७-८-१२
 सेविलेंच सेवावें अन्न । घेतलेंचि घ्यावें जीवन ।
 तैसें श्रवणमनन । केलेंचि करावें ॥ ७-८-४७
 येक्या ग्रंथें निश्चय केला । तो दुजयानें उडविला ।
 तेणें संशयोचि वाढला । जन्मवरी ॥ ७-९-४
 जेथें संशय तुटती । होये आशंकानिवृत्ती ।
 अद्वैत ग्रंथ परमार्थी । श्रवण करावे ॥ ७-९-५

जेणें परमार्थ वाढे । आंगीं अनुताप चढे ।
 भक्तीसाधन आवडे । त्या नांव ग्रंथ ॥ ७-९-३०
 जेणें धारिष्ट चढे । जेणें परोपकार घडे ।
 जेणें विषयवासना मोडे । त्या नांव ग्रंथ ॥ ७-९-३३
 नाना फळें पक्षी खाती । तेणेंचि तयां होये तृप्ति ।
 परी त्या चकोराचे चितीं । अमृत वसे ॥ ७-९-३९
 तैसें संसारी मनुष्य । पाहे संसाराची वास ।
 परी ते भगवंताचे अंश । भगवंतचि इच्छिती ॥ ७-९-४०
 मिथ्या तेंचि जालें सत्य । सत्य तेंचि जालें असत्य ।
 मायाविभ्रमाचें कृत्य । ऐसें असे पाहातां ॥ ७-१०-१
 सत्य कळाया कारणें । बोलिलीं नाना निरूपणें ।
 तरी उठेना धरणें । असत्याचें ॥ ७-१०-२
 असत्य अंतरीं विंबलें । न सांगतां तें दृढ जालें ।
 सत्य असोन, हारपलें । जेथील तेथें ॥ ७-१०-३
 साधूचा देह खितपला । अथवा श्वानादिकीं भक्षिला ।
 हें प्रशस्त न वटे जनाला । मंदबुद्धीस्तव ॥ ७-१०-२६
 जो जन्मलाच नाहीं ठाईचा । त्यास मृत्य येईल कैचा ।
 विवेकबळें जन्ममृत्याचा । घोट भरिला जेणें ॥ ७-१०-२८
 स्वरूपानुसंधानबळें । सगळी मायाच नाडळे ।
 तयाचा पार न कळे । ब्रह्मादिकांसी ॥ ७-१०-२९
 जो संतांस शरण गेला । तो संतचि होऊन ठेला ।
 इतर जनास उपेगा आला । कृपाळूपणें ॥ ७-१०-३५
 देह मिथ्या जाणोनि जीवें । याचें सार्थकचि करावें ।
 भजनभावे तोषवावें । चित्त सद्गुरुचें ॥ ७-१०-३९
 शरणांगतांची वाहे चिंता । तो येक सद्गुरु दाता ।
 जैसें बाळक वाढवी माता । नाना यत्नें करुनी ॥ ७-१०-४०
 ह्यणौन सद्गुरुचें भजन । जयासि घडे तोचि धन्य ।
 सद्गुरुविण समाधान । आणीक नाहीं ॥ ७-१०-४१

एवं जगदीश तो वेगळा । जगनिर्माण त्याची कळा ।
 तो सर्वामधें परी निराळा । असोनि सर्वी ॥ ८-१-४१
 ह्यणोनि भूतांचा कर्दमु । यासी अलिप्त आत्मारामु ।
 अविद्यागुणें मायाभ्रमु । सत्यचि वाटे ॥ ८-१-४२
 ह्यणोनि जग मिथ्या साच आत्मा । सर्वापर जो परमात्मा ।
 अंतर्बाह्य अंतरात्मा । व्यापूनि असे ॥ ८-१-४४
 तयास ह्यणावें देव । येर हें अवघेंचि वाव ।
 ऐसा आहे अंतर्भाव । वेदांतीचा ॥ ८-१-४५
 पदार्थवस्तु नासिवंत । हें तों अनुभवास येत ।
 याकारणें भगवंत । पदार्थविगळा ॥ ८-१-४६
 जन्ममरणाची वार्ता । देवास लागेना सर्वथा ।
 देव अमर ज्याची सत्ता । त्यासी मृत्य कैसेनी ॥ ८-१-४९
 अरे जें जालेंचि नाही । त्याची वार्ता पुससी काई ।
 तथापि सांगों, जेणें कांहीं- । संशय नुरे ॥ ८-३-१
 माहाद्वार वोलांडावें । मग देवदर्शन घ्यावें ।
 तैसें दृश्य हें सांडावें । जाणोनियां ॥ ८-४-५८
 मुक्ती लाभे तत्क्षणीं । विश्वासतां निरूपणीं ।
 दुश्चीतपणें हानी । होतसे ॥ ८-६-३
 टांकीनें खपली फोडली । ते मागुती नाहीं जडली ।
 मनुष्याची कुबुद्धि झाडिली । तरी ते पुन्हां लागे ॥ ८-६-१०
 लोहो परीसेसीं लागला । थेंबुटा सागरीं मिळाला ।
 गंगे सरिते संगम जाला । तत्क्षणीं ॥ ८-६-४३
 सावध साक्षपी आणी दक्ष । तयास तत्काळचि मोक्ष ।
 इतरांस तें अलक्ष । लक्षिलें नवचे ॥ ८-६-४४
 येथें शिष्यप्रज्ञाच केवळ । प्रज्ञावंतां नलगे वेळ ।
 अनन्यास तत्काळ । मोक्ष लाभे ॥ ८-६-४५
 प्रज्ञावंत आणी अनन्य । तयास नलगे येक क्षण ।
 अनन्य भावार्थेविण । प्रज्ञा खोटी ॥ ८-६-४६

देहाभिमानाचे अंती । सहजचि वस्तुप्राप्ती ।
 सत्संगें सद्गती । विलंबचि नाही ॥ ८-६-४८
 सावध साक्षपी विशेष । प्रज्ञावंत आणी विश्वास ।
 तयास साधनीं सायास । करणेंचि नलगे ॥ ८-६-४९
 प्राणी संकल्पें बांधला । जीवपणें बद्ध जाला ।
 तो विवेकें मुक्त केला । साधुजनीं ॥ ८-७-४
 मी जीव ऐसा संकल्प । दृढ धरितां गेले कल्प ।
 तेंपणें प्राणी जाला अल्प । देहबुद्धीचा ॥ ८-७-५
 मीं जीव मज बंधन । मज आहे जन्ममरण ।
 केल्या कर्माचे फळ आपण । भोगीन आतां ॥ ८-७-६
 पापाचें फळ तें दुख । आणी पुण्याचें फळ तें सुख ।
 पापपुण्य अवश्यक । भोगणें लागे ॥ ८-७-७
 बहुतां जन्मांचे अंतीं । होये नरदेहाची प्राप्ती ।
 येथें न होतां ज्ञानें सद्गती । गर्भवास चुकेना ॥ ८-७-९८
 पापपुण्य समता घडे । तरीच नरदेह जोडे ।
 येरवीं हा जन्म न घडे । हें व्यासवचन भागवतीं ॥ ८-७-२९
 जेचि क्षणीं अनुग्रह केला । तेचि क्षणीं मोक्ष जाला ।
 बंधन कांहीं आत्मयाला । बोलोचि नये ॥ ८-७-५९
 स्वप्नामधें जो बांधला । तो जागृतीनें मोकळा केला ।
 ज्ञानविवेकें प्राणीयाला । मोक्षप्राप्ती ॥ ८-७-६९
 विवेक पाहिल्याविण । जो जो उपाव तो तो सीण ।
 विवेक पाहातां आपण । आत्माच असे ॥ ८-७-६५
 परमात्मा निर्गुण निराकार । परमात्मा अनंत अपार ।
 परमात्मा नित्य निरंतर । जैसा तैसा ॥ ८-८-३
 परमात्मा सर्वास व्यापक । परमात्मा अनेकीं येक ।
 परमात्मयाचा विवेक । अतर्व्य आहे ॥ ८-८-४
 ऐसी परमात्मयाची स्थिती । बोलताती वेद श्रुती ।
 परमात्मा पाविजे भक्तीं । येथें संशय नाही ॥ ८-८-५

आपुलिया स्वानुभवे । आपणास निवेदावे ।
 आत्मनिवेदन जाणावे । ऐसें असे ॥ ८-८-८
 आपणांस निवेदिती । ऐसे भक्त थोडे असती ।
 तयांस परमात्मा, मुक्ती- । तत्काळ देतो ॥ ८-८-१०
 आत्मनिवेदनाचें लक्षण । आधीं पाहावे मी कोण ।
 मग परमात्मा निर्गुण । तो वोळखावा ॥ ८-८-१३
 देवाभक्ताचें पाहातां मूळ । होये भेदाचें निर्मूळ ।
 येक परमात्मा सकळ । दृश्यावेगळा ॥ ८-८-१७
 आत्मनिवेदनाचे अंती । जे कां घडली अभेद भक्ती ।
 तये नांव सायोज्यमुक्ती । सत्य जाणावी ॥ ८-८-१९
 जो संतांस शरण गेला । अद्वैतनिरूपणें बोधला ।
 मग जरी वेगळा केला । तरी होणार नाही ॥ ८-८-२०
 देहचि होऊन राहिजे । तेणें देहदुःख साहिजे ।
 देहातीत होतां पाविजे । परब्रह्म तें ॥ ८-८-२५
 देहातीत वस्तु आहे । तें तूं परब्रह्म पाहे ।
 देहसंग हा न साहे । तुज विदेहासी ॥ ८-८-२८
 ज्याची बुद्धि होये ऐसी । वेद वर्णिती तयासी ।
 शोधितां नाना शास्त्रांसी । न पडे ठाई ॥ ८-८-२९
 ऐश्वर्य ऐसें तत्वतां । बाणे देहबुद्धि सोडितां ।
 देह मी ऐसें भावितां । अधोगती ॥ ८-८-३०
 सोहं आत्मा स्वानंदघन । अजन्मा तो तूंचि जाण ।
 हेंचि साधूचें वचन । सुदृढ धरावे ॥ ८-८-३३
 माहावाक्याचें अंतर । तूंचि ब्रह्म निरंतर ।
 ऐसिया वचनाचा विसर । पडोचि नये ॥ ८-८-३४
 देहासि होईल अंत । मग मी पावेन अनंत ।
 ऐसें बोलणें निभ्रांत । मानूचि नये ॥ ८-८-३५
 शैन्य अवघेंचि मरावे । मग राज्यपद प्राप्त व्हावे ।
 शैन्य अस्तांचि राज्य करावे । हें कळेना ॥ ८-८-३९

माया असोनिच नाही । देह असतांच विदेही ।
 ऐसें समाधान कांहीं । वोळखावें ॥ ८-८-४०
 जीवपणाची फिटली भ्रांती । वस्तु आली आत्मप्रचिती ।
 प्राणी पावला उत्तम गती । सद्गुरुबोधें ॥ ८-८-५२
 सद्गुरुबोध जेव्हां जाला । चौदेहांस अंत आला ।
 तेणें निजध्यास लागला । सस्वरूपीं ॥ ८-८-५३
 तेणें निजध्यासें प्राणी । ध्येयचि जाला निर्वाणी ।
 सायोज्यमुक्तीचा धनी । होऊन बैसला ॥ ८-८-५४
 दृश्य पदार्थ वोसरतां । आवघा आत्माचि तत्वतां ।
 नेहटून विचारें पाहातां । दृश्य मुळींच नाहीं ॥ ८-८-५५
 सद्गुरुवचन हदई धरी । तोचि मोक्षाचा अधिकारी ।
 श्रवण मनन केलेंचि करी । अत्यादरें ॥ ८-८-५७
 अंतरीं गेलियां अमृत । बाह्य काया लखलखित ।
 अंतरस्थिति बाणतां, संत- । लक्षणें कैसीं ॥ ८-९-१
 स्वरूप होऊन राहिजे । तया नांव सिद्ध बोलिजे ।
 सिद्धस्वरूपींच साजे । सिद्धपण ॥ ८-९-४
 सदा स्वरूपानुसंधान । हें मुख्य साधूचें लक्षण ।
 जनीं असोन आपण । जनावेगळा ॥ ८-९-९
 बाह्य साधकाचे परी । आणी स्वरूपाकार अंतरीं ।
 सिद्धलक्षण तें चतुरीं । जाणिजे ऐसें ॥ ८-९-१२
 संदेहरहित साधन । तेंचि सिद्धांचें लक्षण ।
 अंतर्बाह्य समाधान । चळेना ऐसें ॥ ८-९-१३
 बाह्य भलतैसें असावें । परी अंतर स्वरूपीं लागावें ।
 लक्षणें दिसती स्वभावे । साधुआंगीं ॥ ८-९-१८
 राजीं बैसतां अवलिळा । आंगीं बाणे राजकळा ।
 स्वरूपीं लागतां जिव्हाळा । लक्षणें बाणती ॥ ८-९-१९
 जेणें दृश्य केलें विसंच । तयास कैचा हो प्रपंच ।
 याकारणें निःप्रपंच । साधु जाणावा ॥ ८-९-३२

स्वरूपीं लागतां बुद्धी । तुटे अवधी उपाधी ।
 याकारणें निरोपाधी । साधुजन ॥ ८-९-५०
 सकळ धर्मांमधें धर्म । स्वरूपीं राहाणें हा स्वधर्म ।
 हेंचि जाणजे मुख्य वर्म । साधुलक्षणाचें ॥ ८-९-५४
 निरंतर स्वरूपीं राहातां । स्वरूपचि होईजे तत्वतां ।
 मग लक्षणें आंगीं बाणतां । वेळ नाही ॥ ८-९-५७
 स्वरूपीं राहिल्यां मती । अवगुण अवघेचि सांडती ।
 परंतु यासी सत्संगती । निरूपण पाहिजे ॥ ८-९-५८
 रायास नाही वळखिलें । सेवकास रावसें कल्पिलें ।
 परी तें अवघें वेर्थ गेलें । राजा देखतां ॥ ८-१०-६७
 तैसें सुन्यत्व कल्पिलें ब्रह्म । पुढें देखतां परब्रह्म ।
 सुन्यत्वाचा अवघा भ्रम । तुटोन गेला ॥ ८-१०-६८
 वस्तु आपणचि होणें । ऐसें वस्तूचें पाहाणें ।
 निश्चयेसीं भिन्नपणें । सुन्यत्व लाभे ॥ ८-१०-७३
 मन मी ऐसें नाथिलें । संतीं नाहीं निरोपिलें ।
 मानावें कोणाच्या बोलें । मन मी ऐसें ॥ ८-१०-७६
 लोभी धन साधूं गेले । तंव ते लोभी धनचि जाले ।
 मग तें भाग्यपुरुषीं भोगिलें । सावकास ॥ ८-१०-७९
 तैसें देहबुद्धि सोडितां । साधकास जालें तत्वतां ।
 अनुभवाची मुख्य वार्ता । ते हे ऐसी ॥ ८-१०-८०
 करावें तत्वविवरण । शोधावें ब्रह्म निर्गुण ।
 पाहावें आपणास आपण । ह्मणजे कळे ॥ ९-२-३३
 आतां मौन्य न भंगावें । करून कांहींच न करावें ।
 असो निशेष नसावें । विवेकबळें ॥ ९-२-४१
 सकळ करून अकर्ता । सकळ भोगून अभोक्ता ।
 सकळांमधें अलिप्तता । येईल कैसी ॥ ९-३-२
 योगी वळखावा योगेश्वरें । ज्ञानी वळखावा ज्ञानेश्वरें ।
 माहाचतुर तो चतुरें । वळखावा ॥ ९-३-११

हे सकळ गुणापासी गती । सगुण भाग्यश्री भोगिती ।
 अवगुणास दरिद्रप्राप्ती । येदर्थी संदेह नाही ॥ ९-४-४
 विद्या नाही बुद्धि नाही । विवेक नाही साक्षेप नाही ।
 कुशळता नाही व्याप नाही । ह्यगौन प्राणी करंटा ॥ ९-४-१०
 इतुकेंहि जेथें वसे । तेथें वैभवास उणें नसे ।
 वैभव सांडितां अपैसैं । पाठीं लागे ॥ ९-४-११
 जाणिजे देव निर्गुण । जाणिजे मी तो कोण ।
 जाणिजे अनन्यलक्षण । ह्यणिजे मुक्त ॥ ९-४-२६
 न जाणतां कोटीवरी । साधनें केलीं परोपरीं ।
 तरी मोक्षास अधिकारी । होणार नाही ॥ ९-४-२८
 मायाब्रह्म वोळखावें । आपणास आपण जाणावें ।
 इतुक्यासाठीं स्वभावे । चुके जन्म ॥ ९-४-२९
 प्रचितीवीण जें बोलणें । तें अवघेचि कंटाळवाणें ।
 तोंड पसरून जैसें सुणें । रडोन गेलें ॥ ९-५-१५
 आवघे आंधळेचि मिळाले । तेथें डोळसाचें काय चाले ।
 अनुभवाचे नेत्र गेले । तेथें अंधकार ॥ ९-५-१७
 ये प्रकृतीचा निरास । विवेकें वारावा सावकास ।
 मग परमात्मा परेश । अनन्यभावे भजावा ॥ ९-६-५४
 प्रेत्नेवीण कार्य जालें । जेविल्यावीण पोट भरलें ।
 ज्ञानेवीण मुक्त जालें । हें तों घडेना ॥ ९-७-३३
 तैसे जयांस ज्ञान जालें । ते ते तितुकेच तरले ।
 ज्याचें बंधनचि तुटलें । तोचि मुक्त ॥ ९-७-३६
 लोकिक बरा संपादिला । परी अंतरीं सावध नाही जाला ।
 मुख्यदेवास चुकला । तो आत्मघातकी ॥ ९-१०-९
 साधनें जें कांहीं साधावें । तें तों आपणचि स्वभावे ।
 आतां साधकाच्या नांवें । सुन्याकार ॥ ९-१०-१७
 अंतःकर्ण ह्यणिजे जाणीव । जाणीव जाणता स्वभाव ।
 देहरक्षणाचा उपाव । जाणती कळा ॥ १०-१-१२

सर्प जाणोन डंखूं आला । प्राणी जाणोन पळाला ।
 दोहींकडे जाणीवेली । बरें पाहा ॥ १०-१-१३
 दोहींकडे जाणीवेली पाहिलें । तरी अंतःकर्ण येकचि जालें ।
 विचारितां प्रत्यया आले । जाणीवरूपें ॥ १०-१-१४
 जाणीव ह्यणिजे अंतःकर्ण । अंतःकर्ण विष्णूचा अंश जाण ।
 विष्णु करितो पाळण । येणें प्रकारें ॥ १०-१-२६
 नाना अवतार धरणें । दुष्टांचा संस्कार करणें ।
 धर्म स्थापायाकारणें । विष्णूस जन्म ॥ १०-४-४१
 ह्यणोन धर्मस्थापनेचे नर । तेहि विष्णूचे अवतार ।
 अभक्त दुर्जन रजनीचर । सहजचि जाले ॥ १०-४-४२
 बहुत भ्रमिष्ट मिळाले । त्यांत उमजत्याचें काय चाले ।
 सुष्टीमधें उमजलें । ऐसे थोडे ॥ १०-६-६
 येक परब्रह्म संचलें । कदापी नाही विकारलें ।
 त्यावेगळें भासलें । तें भ्रमरूप ॥ १०-६-९
 मी तूं हा भ्रम । उपासनाहि भ्रम ।
 ईश्वरभाव हाहि भ्रम । निश्चयेंसी ॥ १०-६-११
 ज्ञानी मुक्त होऊन गेले । मार्गें त्यांचें सामर्थ्य चाले ।
 परंतु ते नाही आले । वासना धरूनी ॥ १०-७-३
 तो तरी आपण नाही गेला । लोकीं प्रत्यक्ष देखिला ।
 ऐसा हा चमत्कार जाला । यास काये ह्यणावें ॥ १०-७-६
 तरी हा लोकांचा भावार्थ । भाविकां देव येथार्थ ।
 अनेत्र कल्पना वेर्थ । कुतर्काची ॥ १०-७-७
 ज्ञानी मुक्त होऊन गेले । त्यांचें सामर्थ्य उगेंचि चाले ।
 कां जे पुण्यमार्गें चालिले । म्हणोनियां ॥ १०-७-११
 याकारणें पुण्यमार्गें चालावें । भजन देवाचें वाढवावें ।
 न्याये सांडून न जावें । अन्यायमार्गें ॥ १०-७-१२
 येक गुरु येक देव । कोठें तरी असावा भाव ।
 भावार्थ नस्तां, वाव- । सर्व कांहीं ॥ १०-७-१५

निर्गुणीं ज्ञान जालें । ह्यणोन सगुण अलक्ष केलें ।
 तरी तें ज्ञातें नागवलें । दोहिंकडे ॥ १०-७-१६
 नाहीं भक्ति नाहीं ज्ञान । मधेंच पैसावला अभिमान ।
 ह्यणोनियां जपध्यान । सांडूंच नये ॥ १०-७-१७
 सांडील सगुणभजनासी । तरी तो ज्ञाता परी अपेसी ।
 ह्यणोनियां सगुणभजनासी । सांडूंचि नये ॥ १०-७-१८
 निःकाम बुद्धीचिया भजना । त्रैलोकीं नाहीं तुळणा ।
 समर्थेविण घडेना । निःकाम भजन ॥ १०-७-१९
 कामनेनें फळ घडे । निःकाम भजनें भगवंत जोडे ।
 फळ भगवंता कोणीकडे । महदांतर ॥ १०-७-२०
 नाना फळें देवापासी । आणी फळ अंतरी भगवंतासी ।
 याकारणें परमेश्वरासी । निःकाम भजावें ॥ १०-७-२१
 भक्ते जें मनीं धरावें । तें देवें आपणचि करावें ।
 तेथें वेगळें भावावें । नलगे कदा ॥ १०-७-२३
 ह्यणोन निःकाम भजन । वरी विशेष ब्रह्मज्ञान ।
 तयास तुळितां त्रिभुवन । उणें वाटे ॥ १०-७-२५
 ह्यणोन सगुण भजन । वरी विशेष ब्रह्मज्ञान ।
 प्रत्ययाचें समाधान । दुर्लभ जर्गी ॥ १०-७-३१
 परमेश्वरास वोळखिलें । आपण कोणसें कळलें ।
 आत्मनिवेदन जालें । ह्यणिजे बरें ॥ १०-८-२२
 ब्रह्मांड कोणें केलें । कासयाचें उभारलें ।
 मुख्य कर्त्यास वोळखिलें । ह्यणिजे बरें ॥ १०-८-२३
 येथें अनुमान राहिला । तरी परमार्थ केला तो वायां गेला ।
 प्राणी संशई बुडाला । प्रचितीविण ॥ १०-८-२४
 हें परमार्थाचें वर्म । लटिकें बोले तो अत्थम ।
 लटिकें मानी तो अधमोद्धम । येथार्थ जाणावा ॥ १०-८-२५
 येथें बोलण्याची जाली सीमा । नेणतां न कळे परमात्मा ।
 असत्य नाहीं, सर्वोत्तमा- । तूं जाणसी ॥ १०-८-२६

माझे उपासनेचा बडिवार । ज्ञान सांगावें साचार ।
 मिथ्या बोलतां उत्तर । प्रभूस लागे ॥ १०-८-२७
 ह्यणोनि सत्यचि बोलिलें । कर्त्यास पाहिजे वोळखिलें ।
 मायोद्भवाचें शोधिलें । पाहिजे मूळ ॥ १०-८-२८
 ज्ञानेविण कर्म विघडे । हें तों कदापि न घडे ।
 सद्गुरुवीण ज्ञान जोडे । हेंहि अघटीत ॥ १०-९-२४
 म्हणोन सद्गुरु करावा । सत्संग शोधून धरावा ।
 तत्वविचार विवरावा । अंतर्यामीं ॥ १०-९-२५
 तत्वे तत्व निरसोन जातां । आपला आपणचि तत्वतां ।
 अनन्यभावे सार्थकता । सहजचि जाली ॥ १०-९-२६
 विचार पाहेल तो पुरुषु । विचार न पाहे तो पशु ।
 ऐसीं वचनें सर्वेशु । ठाई ठाई बोलिला ॥ १०-९-२८
 श्रवण मनन निजध्यास । प्रचितीनें बाणतां विश्वास ।
 रोकडा साक्षात्कार, सायास- । करणेचि नलगे ॥ १०-९-३०
 च्यारी देह निरसावे । साधकें देहातीत व्हावें ।
 देहातीत होतां जाणावें । अनन्य भक्त ॥ १०-१०-४७
 असार त्यागून घेईजे सार । ह्यणोन सारासारविचार ।
 नित्यानित्य निरंतर । पाहाती ज्ञानी ॥ १०-१०-५१
 वेष वरीवरी केला । परी अंतरीं दोष भरला ।
 त्या दोषाच्या दहनाला । आत्मज्ञान पाहिजे ॥ १०-१०-६३
 श्रवणापरीस मनन सार । मननें कळे सारासार ।
 निजध्यासें साक्षात्कार । निःसंग वस्तु ॥ ११-१-४१
 या निश्चळाच्या गोष्टी सांगती । पुन्हां चंचळाकडे धांवती ।
 चंचळचक्रीं निघोन जाती । ऐसे थोडे ॥ ११-२-३
 मतामतांचा गल्बला । कोणी पुसेना कोणाला ।
 जो जे मतीं सांपडला । तयास तेंचि थोर ॥ ११-२-२५
 असत्याचा अभिमान । तेणें पाविजे पतन ।
 ह्यणोनियां ज्ञाते जन । सत्य शोधिती ॥ ११-२-२६

क्षीर नीर निवडिती । ते राजहंस बोलिजेती ।
 सारासार जाणती । ते माहानभाव ॥ ११-२-३८
 अरे जो चंचळास ध्याईल । तो सहजचि चळेल ।
 जो निश्चळास भजेल । तो निश्चळचि ॥ ११-२-३९
 प्रकृतीसारिखें चालावें । परी अंतरीं शाश्वत वोळखावें ।
 सत्य होऊन वतविं । लोकांऐसें ॥ ११-२-४०
 बहुतां जन्मांचा सेवट । नरदेह सांपडे अवचट ।
 येथें वतविं चोखट । नीतिन्यायें ॥ ११-३-१
 प्रपंच करावा नेमक । पाहावा परमार्थविवेक ।
 जेणेकरितां उभयलोक । संतुष्ट होती ॥ ११-३-२
 शत वरुषे वय नेमिलें । त्यांत बाळपण नेणतां गेलें ।
 तारुण्य अवघें वेंचलें । विषयांकडे ॥ ११-३-३
 वृद्धपणीं नाना रोग । भोगणें लागे कर्मभोग ।
 आतां भगवंताचा योग । कोणे वेळे ॥ ११-३-४
 लोक मरमरों जाती । वडिलें गेलीं हे प्रचिती ।
 जाणत जाणत निश्चिती । काये मानिलें ॥ ११-३-६
 अग्न गृहासी लागला । आणि सावकास निजेला ।
 तो कैसा ह्यणावा भला । आत्महत्यारा ॥ ११-३-७
 आळस उदास नागवणा । आळस प्रेत्नबुडवणा ।
 आळसें करंटपणाच्या खुणा । प्रगट होती ॥ ११-३-१२
 ह्यणौन आळस नसावा । तरीच पाविजे वैभवा ।
 अरत्रीं परत्रीं जीवा । समाधान ॥ ११-३-१३
 प्रातःकाळीं उठावें । कांहीं पाठांतर करावें ।
 येथानशक्ति आठवावें । सर्वोत्तमासी ॥ ११-३-१५
 मग दिशेकडे जावें । जे कोणासिच नव्हे ठावें ।
 शौच्य आचमन करावें । निर्मळ जळें ॥ ११-३-१६
 कांहीं फळाहार घ्यावा । मग संसारधंदा करावा ।
 सुशब्दें राजी राखावा । सकळ लोक ॥ ११-३-१८

ज्या ज्याचा जो व्यापार । तेथें असावें खबर्दार ।
दुश्चितपणें तरी पोर । वेढा लावी ॥ ११-३-१९
ऐक सदेवपणाचें लक्षण । रिकामा जाऊं नेदी येक क्षण ।
प्रपंचवेवसायाचें ज्ञान । बरें पाहे ॥ ११-३-२४
आहे तितुकें देवाचें । ऐसें वर्तणें निश्चयाचें ।
मूळ तुटे उद्वेगाचें । येणें रीतीं ॥ ११-३-२८
प्रपंचीं पाहिजे सुवर्ण । परमार्थी पंचिकर्ण ।
माहावाक्याचें विवरण । करितां सुटे ॥ ११-३-२९
कर्म उपासना आणि ज्ञान । येणें राहे समाधान ।
परमार्थाचें जें साधन । तेंचि ऐकत जावें ॥ ११-३-३०
नाहीं न्याये नाहीं नीति । ऐसे हे लोक वर्तती ।
आणि अवघेंच सार म्हणती । विवेकहीन ॥ ११-४-१९
जाणत्यानें ऐसें न करावें । सार तेंचि शोधून घ्यावें ।
असार तें जाणोन त्यागावें । वमक जैसें ॥ ११-४-२६
कर्म केलेंचि करावें । ध्यान धरिलेंचि धरावें ।
विवरलेंचि विवरावें । पुन्हां निरूपण ॥ ११-५-१
मुख्य हरिकथा निरूपण । दुसरें तें राजकारण ।
तिसरें तें सावधपण । सर्वविषई ॥ ११-५-४
चौथा अत्यंत साक्षेप । फेडावे नाना आक्षेप ।
अन्याये थोर अथवा अल्प । क्षमा करीत जावे ॥ ११-५-५
जाणावें पराचें अंतर । उदासीनता निरंतर ।
नीतिन्यायासी अंतर । पडोंच नेदावें ॥ ११-५-६
संकेतें लोक वेधावा । येकूनयेक बोधावा ।
प्रपंचहि सांवरावा । येथानशक्त्या ॥ ११-५-७
उपाधीसी विस्तारावें । उपाधींत न संपडावें ।
नीचत्व पहिलेंच घ्यावें । आणि मूर्खपण ॥ ११-५-९
दोष देखोन झांकावे । अवगुण अखंड न बोलावे ।
दुर्जन सांपडोन सोडावे । परोपकार करूनी ॥ ११-५-१०

दुसऱ्याचें अभिष्ट जाणावें । बहुतांचें बहुत सोसावें ।
 न सोसे तरी, जावें- । दिगांतराप्रती ॥ ११-५-१३
 दुःख दुसऱ्याचें जाणावें । ऐकोन तरी वांटून घ्यावें ।
 बरें वाईट सोसावें । समुदायाचें ॥ ११-५-१४
 अपार असावें पाठांतर । सन्निधचि असावा विचार ।
 सदा सर्वदा तत्पर । परोपकारासी ॥ ११-५-१५
 शांती करून करवावी । तऱ्हे सांडून सांडवावी ।
 क्रिया करूनी करवावी । बहुतांकरवी ॥ ११-५-१६
 जो बहुतांचें सोसीना । त्यास बहुत लोक मिळेना ।
 बहुत सोसितां, उरेना- । महत्त्व आपुलें ॥ ११-५-१८
 राजकारण बहुत करावें । परंतु कळोच नेदावें ।
 परपीडेवरी नसावें । अंतःकरण ॥ ११-५-१९
 शुद्ध नेटकें ल्याहावें । लेहोन शुद्ध शोधावें ।
 शोधून शुद्ध वाचावें । चुको नये ॥ ११-६-१
 अक्षर सुंदर वाचणें सुंदर । बोलणें सुंदर चालणें सुंदर ।
 भक्ति ज्ञान वैराग्य सुंदर । करून दावी ॥ ११-६-११
 आहे तरी सर्वां ठाई । पाहों जातां कोठेंचि नाहीं ।
 जैसा अंतरात्मा ठाईचा ठाई । गुप्त जाला ॥ ११-६-१४
 राखों जाणे नीतिन्याय । न करी न करवी अन्याये ।
 कठीण प्रसंगीं उपाये । करूं जाण ॥ ११-६-१८
 ऐसा पुरुष धारणेचा । तोचि आधार बहुतांचा ।
 दास ह्यणे रघुनाथाचा । गुण घ्यावा ॥ ११-६-१९
 चंचळ नदी गुप्त गंगा । स्मरणें पावन करी जगा ।
 प्रचित रोकडी पाहा गा । अन्यथा नव्हे ॥ ११-७-१
 येक बळाचे निवडले । ते पोहतचि उगमास गेले ।
 उगमदर्शनं पवित्र जाले । तीर्थरूप ॥ ११-७-१०
 उगमापैलिकडे गेले । तेथें परतोन पाहिलें ।
 तंव तें पाणीच आटलें । कांहीं नाहीं ॥ ११-७-२१

विभक्तपणें नसावें । तरीच भक्त ह्यणवावें ।
 नाहीतरी वेर्थचि सिणावें । खटाटोपें ॥ ११-८-१३
 भल्यानें विवेक धरावा । दुस्तर संसार तरावा ।
 अवघा वंशचि उधरावा । हरिभक्ती करूनी ॥ ११-८-२५
 आधीं कर्माचा प्रसंग । कर्म केलें पाहिजे सांग ।
 कदाचित पडिलें व्यंग । तरी प्रत्यवाय घडे ॥ ११-९-१
 म्हणौन कर्म आरंभिलें । कांहींयेक सांग घडलें ।
 जेथजेथें अंतर पडिलें । तेथें हरिस्मरण करावें ॥ ११-९-२
 पूजा घेताती प्रतिमा । आंगा येतो अंतरात्मा ।
 अवतारी तरी निजधामा । येऊन गेले ॥ ११-९-९
 परी ते निजरूपें असती । तें निजरूप ते जगज्जोती ।
 सत्वगुण तयेस ह्यणती । जाणती कळा ॥ ११-९-१०
 देहपुरामधें ईश । ह्यणोन तया नांव पुरुष ।
 जगामधें जगदीश । तैसा वोळखावा ॥ ११-९-१२
 वेषभूषण तें दूषण । कीर्तिभूषण तें भूषण ।
 चाळणेविण येक क्षण । जाउच नेदी ॥ ११-१०-७
 त्यागी वोळखीचे जन । सर्वकाळ नित्य नूतन ।
 लोक शोधून पाहाती मन । परी इछा दिसेना ॥ ११-१०-८
 अखंड येकांत सेवावा । अभ्यासचि करीत जावा ।
 काळ सार्थकचि करावा । जनासहित ॥ ११-१०-१७
 उत्तम गुण तितुके घ्यावे । घेऊन जनास सिकवावे ।
 उदंड समुदाये करावे । परी गुप्तरूपें ॥ ११-१०-१८
 अखंड कामाची लगबग । उपासनेस लावावें जग ।
 लोक समजोन मग । आज्ञा इच्छिती ॥ ११-१०-१९
 आधीं कष्ट मग फळ । कष्टचि नाही तें निर्फळ ।
 साक्षेपेविण केवळ । वृथापुष्ट ॥ ११-१०-२०
 लोक बहुत शोधावे । त्यांचे अधिकार जाणावे ।
 जाणजाणोन धरावे । जवळी दुरी ॥ ११-१०-२१

महंतें महंत करावे । युक्तिबुद्धीनें भरावे ।
जाणते करून विखरावे । नाना देसीं ॥ ११-१०-२५
आधीं प्रपंच करावा नेटका । मग घ्यावें परमार्थ विवेका ।
येथें आळस करूं नका । विवेकी हो ॥ १२-१-१
प्रपंच सांडून परमार्थ कराल । तेणें तुह्मी कष्टी व्हाल ।
प्रपंच परमार्थ चालवाल । तरी तुह्मी विवेकी ॥ १२-१-२
प्रपंच सांडून परमार्थ केला । तरी अन्न मिळेना खायाला ।
मग तया करंठ्याला । परमार्थ कैंचा ॥ १२-१-३
परमार्थ सांडून प्रपंच करिसी । तरी तूं येमयातना भोगिसी ।
अंतीं परम कष्टी होसी । येमयातना भोगितां ॥ १२-१-४
प्रपंचीं जो सावधान । तो परमार्थ करील जाण ।
प्रपंचीं जो अप्रमाण । तो परमार्थी खोटा ॥ १२-१-९
पर्णाळि पाहोन उचले । जीवसृष्टि विवेकें चाले ।
आणि पुरुष होऊन भ्रमले । यासी काये ह्मणावें ॥ १२-१-११
जाणोन पाहिजे सर्व । हेंचि तयाचें अपूर्व ।
ज्याचें त्यापरी गौरव । राखों जाणे ॥ १२-१-२०
काये म्हणते वासना । काये कल्पिते कल्पना ।
अंतरींचे तरंग नाना । प्रकारें उठती ॥ १२-२-२
अचुक येत्न करवेना । म्हणौन केलें तें सजेना ।
आपला अवगुण जाणवेना । कांहीं केल्यां ॥ १२-२-६
जनींजनार्दन वोळला । तरी काये उणें तयाला ।
राजी राखावें सकळांला । कठीण आहे ॥ १२-२-२०
पेरिलें तें उगवतें । उसिणें घ्यावें घ्यावें लागतें ।
वर्म काढितां भंगतें । परांतर ॥ १२-२-२१
विद्या उदंडचि सिकला । प्रसंगमान चुकतचि गेला ।
तरी मग तये विद्येला । कोण पुसे ॥ १२-२-३०
इहलोक साधायकारणें । जाणत्याची संगती धरणें ।
परलोक साधायकारणें । सद्गुरु पाहिजे ॥ १२-३-२

सद्गुरुसी काये पुसावें । हेहि कळेना स्वभावे ।
अनन्यभावे येक भावे । दोनी गोष्टी पुसाव्या ॥ १२-३-३
दोनी गोष्टी त्या कोण । देव कोण आपण कोण ।
या गोष्टींचें विवरण । केलेंचि करावें ॥ १२-३-४
दिसेल तितुकें नासेल । उपजेल तितुकें मरेल ।
रचेल तितुकें खचेल । रूप मायेचें ॥ १२-३-१२
दृश्य पदार्थचि वोसरे । तत्वे तत्व तेव्हां सरे ।
मीतूं पण केंचें उरे । तत्वतां वस्तु ॥ १२-३-२५
देवाभक्तांचें मूळ । शोधून पाहातां सकळ ।
उपाधीवेगळा केवळ । निरोपाधी आत्मा ॥ १२-३-२७
पतितपावनाचे दास । तेहि पावन करिती जगास ।
ऐसी हे प्रचित मनास । बहुतांच्या आली ॥ १२-३-३३
ना प्रपंच ना परमार्थ । अवघें जिणेंचि जालें वेर्थ ।
अविवेकें अनर्थ । ऐसा केला ॥ १२-४-७
कां वेर्थचि ज्ञान बडबडिला । परी वैराग्ययोग नाही घडला ।
जैसा कारागृहीं अडकला । पुरुषार्थ सांगे ॥ १२-४-८
विवेकें अंतरीं सुटला । वैराग्यें प्रपंच तुटला ।
अंतर्बाह्य मोकळा जाला । निःसंग योगी ॥ १२-४-१२
जैसें मुखें ज्ञान बोले । तैसीच सवें क्रिया चाले ।
दीक्षा देखोनी चकित जाले । सुचिस्मंत ॥ १२-४-१३
आस्था नाही त्रैलोक्याची । स्थिति बाणली वैराग्याची ।
येत्नविवेकधारणेची । सीमा नाही ॥ १२-४-१४
पदार्थ मनें काया वाचा । मी हा अवघाचि देवाचा ।
जड आत्मनिवेदनाचा । विचार ऐसा ॥ १२-५-१६
चंचळ कर्ता तो जगदीश । प्राणीमात्र त्याचा अंश ।
त्याचा तोचि, आपणास- । ठाव नाही ॥ १२-५-१७
चंचळ आत्मनिवेदन । याचें सांगितलें लक्षण ।
कर्ता देव तो, आपण- । कोठेंचि नाही ॥ १२-५-१८

ठावचि नाही चंचळाचा । तेथें आधीं आपण कैचा ।
 निश्चळ आत्मनिवेदनाचा । विवेक ऐसा ॥ १२-५-२०
 पुस्तकज्ञानें निश्चये धरणें । तरी गुरु कासया करणें ।
 याकारणें विवरणें । आपुल्या प्रत्ययें ॥ १२-६-३०
 जो बहुतांच्या बोलें लागला । तो नेमस्त जाणावा बुडाला ।
 येक साहेब नस्तां, कोणाला- । मुश्यारा मागावा ॥ १२-६-३१
 बहुतीं विषय निंदिले । आणि तेचि सेवित गेले ।
 विषयत्यागें देह चाले । हें तों घडेना ॥ १२-७-२
 बोलणें येक चालणें येक । त्याचें नांव हीन विवेक ।
 येणें करितां सकळ लोक । हांसों लागती ॥ १२-७-३
 प्रपंची खाती जेवित्ती । परमार्थी काये उपवास करित्ती ।
 उभयता सारिखे दिसती । विषयाविषई ॥ १२-७-५
 देह चालतां विषय त्यागी । ऐसा कोण आहे जर्गी ।
 याचा निर्वाह मजलागीं । देवें निरोपावा ॥ १२-७-६
 वैराग्यें करावा त्याग । तरीच परमार्थयोग ।
 प्रपंचत्यागें सर्व, सांग- । परमार्थ घडे ॥ १२-७-९
 वैराग्यापरतें नाही भाग्य । वैराग्य नाही तें अभाग्य ।
 वैराग्य नस्तां योग्य । परमार्थ नव्हे ॥ १२-७-१७
 सबळ विषय त्यागणें । शुद्ध कार्याकारण घेणें ।
 विषयत्यागाचीं लक्षणें । वोळखा ऐसीं ॥ १२-७-२७
 हाट भरला संसाराचा । नफा पाहावा देवाचा ।
 तरीच या कष्टाचा । परियाये होतो ॥ १२-८-३४
 प्रातःकाळीं उठत जावें । प्रातःस्मरामि करावें ।
 नित्य नेमें स्मरावें । पाठांतर ॥ १२-९-९
 सावधानता असावी । नीतिमर्यादा राखावी ।
 जनास माने ऐसी करावी । क्रियासिद्धि ॥ १२-९-१६
 घालून अकलेचा पवाड । व्हावें ब्रह्मांडाहून जाड ।
 तेथें कैचें आणिलें द्वाड । करंटपण ॥ १२-९-२९

आपण येथेष्ट जेवणें । उरलें तें अन्न वाटणें ।
 परंतु वाया दवडणें । हा धर्म नव्हे ॥ १२-१०-१
 तैसें ज्ञानें तृप्त व्हावें । तेंचि ज्ञान जनास सांगावें ।
 तरतेन बुडों नेदावें । बुडतयासी ॥ १२-१०-२
 उत्तम गुण स्वयें घ्यावे । ते बहुतांस सांगावे ।
 वर्तल्याविण बोलवे । ते शब्द मिथ्या ॥ १२-१०-३
 शरीर परोपकारी लावावें । बहुतांच्या कार्यास यावें ।
 उणें पडों नेदावें । कोणियेकाचें ॥ १२-१०-५
 दुसऱ्याच्या दुःखें दुःखवावें । परसंतोषें सुखी व्हावें ।
 प्राणीमात्रांस मेळऊन घ्यावें । बऱ्या शब्दें ॥ १२-१०-७
 बहुतांचे अन्याये क्षमावे । बहुतांचे कार्यभाग करावे ।
 आपल्यापरीस व्हावे । पारखे जन ॥ १२-१०-८
 दुसऱ्याचें अंतर जाणावें । तदनुसारचि वतविं ।
 लोकांस परीक्षित जावें । नाना प्रकारें ॥ १२-१०-९
 नेमकचि बोलवें । तत्काळचि प्रतिवचन द्यावें ।
 कदापी रागास न यावें । क्षमारूपें ॥ १२-१०-१०
 आलस्य अवघाच दवडावा । येल उदंडचि करावा ।
 शब्दमत्सर न करावा । कोणीयेकाचा ॥ १२-१०-११
 उत्तम पदार्थ दुसऱ्यास द्यावा । शब्द निवडून बोलावा ।
 सावधपणें करीत जावा । संसार आपला ॥ १२-१०-१२
 मरणाचें स्मरण असावें । हरिभक्तीस सादर व्हावें ।
 मरोन कीर्तीस उरवावें । येणें प्रकारें ॥ १२-१०-१३
 उदंड धिःकारून बोलती । तरी चळों नेदावी शांति ।
 दुर्जनास मिळोन जाती । धन्य ते साधु । १२-१०-१६
 उत्तम गुणीं श्रृंगारला । ज्ञानवैराग्यें शोभला ।
 तोचि येक जाणावा भला । भूमंडळीं ॥ १२-१०-१७
 स्वयें आपण कष्टावें । बहुतांचें सोसित जावें ।
 झिजोन कीर्तीस उरवावें । नाना प्रकारें ॥ १२-१०-१८

आपलें अथवा परावें । कार्य अवघेच करावें ।
 प्रसंगीं कामास चुकवावें । हें विहित नव्हे ॥ १२-१०-२१
 बरें बोलतां सुख वाटतें । हें तो प्रत्यक्ष कळतें ।
 आत्मवत परावें तें । मानीत जावें ॥ १२-१०-२२
 आपणास चिमोटा घेतला । तेणें कासाविस जाला ।
 आपणावरून दुसऱ्याला । राखत जावें ॥ १२-१०-२४
 पेरिलें तें उगवतें । बोलण्यासारिखें उत्तर येतें ।
 तरी मग कर्कश बोलवें तें । काये निमित्त ॥ १२-१०-२६
 आमची प्रतिज्ञा ऐसी । कांहीं न मागावें शिष्यासी ।
 आपणामार्गे जगदीशासी । भजत जावें ॥ १२-१०-३४
 बोलण्यासारिखें चालणें । स्वयें करून बोलणें ।
 तयाचीं वचनें प्रमाणें । मानिती जनीं ॥ १२-१०-३९
 चर्मचक्षु ज्ञानचक्षु । हा तों अवघाच पूर्वपक्षु ।
 निर्गुण ठाईचा अलक्षु । लक्षवेना ॥ १३-२-१६
 सोहं हंसा तत्वमसी । तें ब्रह्म तूं आहेसी ।
 विचार पाहातां स्थिति ऐसी । सहजचि होते ॥ १३-२-२०
 सर्व सांडून शोधा मजला । ऐसें देवचि बोलिला ।
 लोकीं शब्द अमान्य केला । भगवंताचा ॥ १३-७-२३
 ह्यणोन नाना दुःखें भोगिती । सर्वकाळ कष्टी होती ।
 मनीं सुखचि इच्छिती । परी तें केंचें ॥ १३-७-२४
 शाहाण्यानें ऐसें न करावें । सुख होये तेंचि करावें ।
 देवासी धुंडित जावें । ब्रह्मांडापरतें ॥ १३-७-२६
 मुख्य देवचि ठाई पडिला । मग काये उणें तयाला ।
 लोक वेडे विवेकाला । सांडून जाती ॥ १३-७-२७
 कर्तयासी वोळखावें । यास विवेक ह्यणावें ।
 विवेक सांडितां व्हावें । परम दुःखी ॥ १३-७-२९
 देह अन्नचि खायेना । तरी आत्मा कदापी जगेना ।
 आत्म्याविण चेतना । देहास केंची ॥ १३-९-२

हें येकावेगळें येक । करूं जातां निरार्थक ।
 उभयेयोगें कोणीयेक । कार्य चाले ॥ १३-९-३
 मुलाचे चालीनें चालावें । मुलाच्या मनोगतें बोलावें ।
 तैसें जनास सिकवावें । हळुहळु ॥ १३-१०-२४
 वेड्यास वेडें ह्मणों नये । बर्म कदापि बोलों नये ।
 तरीच घडे दिग्विजये । निस्पृहासी ॥ १३-१०-२६
 याकारणें मनोगत- । राखेल, तो मोठा महंत ।
 मनोगत राखतां समस्त । वोढोन येती ॥ १३-१०-२९
 ऐका निस्पृहाची सिकवण । युक्ति बुद्धि शहाणपण ।
 जेणें राहे समाधान । निरंतर ॥ १४-१-१
 निस्पृहता धरूं नये । धरिली तरी सोडूं नये ।
 सोडिली तरी हिंडों नये । वोळखीमधें ॥ १४-१-४
 आचारभ्रष्ट होऊं नये । दिल्यां द्रव्य घेऊं नये ।
 उणा शब्द येऊं नये । आपणावरी ॥ १४-१-७
 विरक्ती गळों देऊं नये । धारिष्ट चळों देऊं नये ।
 ज्ञान मळिण होऊं नये । विवेकबळें ॥ १४-१-११
 पोटीं चिंता धरूं नये । कष्टें खेद मानूं नये ।
 समई धीर सांडूं नये । कांहीं केल्यां ॥ १४-१-१३
 अपमानितां सिणों नये । निखंदितां कष्टों नये ।
 धिःकारितां झुरों नये । कांहीं केल्या ॥ १४-१-१४
 लोकलज धरूं नये । लाजवितां लाजों नये ।
 खिजवितां खिजों नये । विरक्त पुरुषें ॥ १४-१-१५
 शुद्धमार्ग सोडूं नये । दुर्जनासी तंडों नये ।
 समंध पडों देऊं नये । चांडाळासी ॥ १४-१-१६
 नित्यनेम सांडूं नये । अभ्यास बुडों देऊं नये ।
 परतंत्र होऊं नये । कांहीं केल्या ॥ १४-१-२२
 वैभव दृष्टीं पाहों नये । उपाधीसुखें राहों नये ।
 येकांत मोडूं देऊं नये । स्वरूपस्थितीचा ॥ १४-१-२४

कर्ममार्ग सांडूं नये । वैराग्य मोडूं देऊं नये ।
 साधन भजन खंडूं नये । कदाकालीं ॥ १४-१-२७
 अतिवाद करूं नये । अनित्य पोटीं धरूं नये ।
 रागें भरीं भरों नये । भलतीकडे ॥ १४-१-२८
 न मनी त्यास सांगों नये । कंटाळवाणें बोलों नये ।
 बहुसाल असों नये । येकेस्थळीं ॥ १४-१-२९
 कांहीं उपाधी करूं नये । केली तरी धरूं नये ।
 धरिली तरी सांपडों नये । उपाधीमधें ॥ १४-१-३०
 थोरपणें असों नये । महत्व धरून बैसों नये ।
 कांहीं मान इच्छूं नये । कोटेंतरी ॥ १४-१-३१
 अधिकारेंवीण सांगों नये । दाटून उपदेश देऊं नये ।
 कानकोडा करूं नये । परमार्थ कदा ॥ १४-१-३३
 कठिण शब्द बोलों नये । कठिण आज्ञा करूं नये ।
 कठिण धीरत्व सोडूं नये । कांहीं केल्या ॥ १४-१-३५
 आपण आसक्त होऊं नये । केल्यावीण सांगों नये ।
 बहुसाल मार्गों नये । शिष्यवर्गासी ॥ १४-१-३६
 थोरपणें चुकों नये । न्याये नीति सांडूं नये ।
 अप्रमाण वर्तो नये । कांहीं केल्यां ॥ १४-१-३९
 परोपकार सांडूं नये । परपीडा करूं नये ।
 विकल्प पडों देऊं नये । कोणीयेकासी ॥ १४-१-४४
 नेणपण सोडूं नये । महंतपण सांडूं नये ।
 द्रव्यासार्थीं हिंडों नये । कीर्तन करीत ॥ १४-१-४५
 जाणपणें पुसों नये । अहंभाव दिसों नये ।
 सांगेन ऐसें ह्मणों नये । कोणीयेकांसी ॥ १४-१-४७
 ज्ञानगर्व धरूं नये । सहसा छळणा करूं नये ।
 कोटें वाद घालूं नये । कोणीयेकांसीं ॥ १४-१-४८
 निस्पृहें अवघेचि करावें । परी आपण तेथें न संपडावें ।
 परस्परें उभारावें । भक्तिमार्गासी ॥ १४-१-५९

प्रेत्नेविण राहों नये । आळस दृष्टी आणूं नये ।
 देह अस्तां पाहों नये । वियोग उपासनेचा ॥ १४-१-६०
 उपाधीमध्ये पडों नये । उपाधी आंगीं जडों नये ।
 भजनमार्ग मोडूं नये । निसंगळपणें ॥ १४-१-६१
 बहुउपाधी करूं नये । उपाधीविण कामा नये ।
 सगुणभक्ति सोडूं नये । विभक्ति खोटी ॥ १४-१-६२
 बहुसाल बोलों नये । अबोलणें कामा नये ।
 बहुत अन्न खाऊं नये । उपवास खोटा ॥ १४-१-६४
 बहु विषये भोगूं नये । विषयत्याग करितां नये ।
 देहलोभ धरूं नये । बहु त्रास खोटा ॥ १४-१-७०
 वेगळा अनुभव घेऊं नये । अनुभवेवीण कामा नये ।
 आत्मस्थिती बोलों नये । स्तब्धता खोटी ॥ १४-१-७१
 मन उरों देऊं नये । मनेवीण कामा नये ।
 अलक्ष वस्तु लक्षा नये । लक्षेवीण खोटें ॥ १४-१-७२
 ज्ञातेपण धरूं नये । ज्ञानेवीण कामा नये ।
 अतर्व्य वस्तु तर्का नये । तर्केवीण खोटें ॥ १४-१-७४
 आशाबद्धत बोलों नये । विवेकेवीण चालों नये ।
 समाधान हालों नये । कांहीं केल्यां ॥ १४-१-७७
 निस्पृहे वगत्रुत्व सांडूं नये । आशंका घेतां भांडों नये ।
 श्रोतयांचा मानूं नये । वीट कदा ॥ १४-१-७९
 हे सिकवण धरितां चित्तीं । सकळ सुखे वोळगती ।
 आंगीं बाणे महांती । अकस्मात् ॥ १४-१-८०
 क्रियेवीण शब्दज्ञान । तथा न मनिती सज्जन ।
 म्हणौनि देव प्रसन्न । अनुतापें करावा ॥ १४-३-५
 जयास घडीनें घडी । लागे भगवंतीं आवडी ।
 चढती वाढती गोडी । भगवद्भजनाची ॥ १४-३-२३
 जो भगवद्भजनेवीण । जाऊं नेदी येक क्षण ।
 सर्वकाळ अंतःकरण । भक्तिरंगें रंगलें ॥ १४-३-२४

जया अंतरीं भगवंत । अचळ राहिला निवांत ।
तो स्वभावे जें बोलत । तें ब्रह्मनिरूपण ॥ १४-३-२५
अंतरीं बैसला गोविंद । तेणें लागला भक्तिछंद ।
भक्तीविण अनुवाद । आणीक नाही ॥ १४-३-२६
जेणें अनुताप उपजे । जेणें लोकिक लाजे ।
जेणें ज्ञान उपजे । या नांव कवित्व ॥ १४-३-४८
जेणें ज्ञान हें प्रबळे । जेणें वृत्ती हे मावळे ।
जेणें भक्तिमार्ग कळे । या नांव कवित्व ॥ १४-३-४९
जेणें देहबुद्धी तुटे । जेणें भवसिंधु आटे ।
जेणें भगवंत प्रगटे । या नांव कवित्व ॥ १४-३-५०
जेणें सद्बुद्धि लागे । जेणें पाषांड भंगे ।
जेणें विवेक जागे । या नांव कवित्व ॥ १४-३-५१
जेणें होये समाधान । जेणें तुटे संसारबंधन ।
जया मानिती सज्जन । तया नांव कवित्व ॥ १४-३-५३
निर्गुण नेलें संदेहानें । सगुण नेलें ब्रह्मज्ञानें ।
दोहिकडे अभिमानें । वोस केलें ॥ १४-५-९
जयास हरिकथेची गोडी । उटे नीच नवी आवडी ।
तयास जोडली जोडी । सर्वोत्तमाची ॥ १४-५-३८
हरिकथा मांडली जेथें । सर्व सांडून धांवे तेथें ।
आलस्य निद्रा दवडून स्वार्थें । हरिकथेसी सादर ॥ १४-५-३९
हरिभक्तांचिये घरीं । नीच कृत्य अंगिकारी ।
साहेभूत सर्वापरी । साक्षरें होये ॥ १४-५-४०
रूप लावण्य अभ्यासितां न ये । सहजगुणास न चलें उपाये ।
काहीं तरी धरावी सोये । अगांतुक गुणाची ॥ १४-६-१
आपण दुसऱ्यास करावें । तें उसिणें सर्वेचि घ्यावें ।
जना कष्टवितां कष्टावें । लागेल बहु ॥ १४-६-१२
चातुर्यें श्रुंगारे अंतर । वस्त्रें श्रुंगारे शरीर ।
दोहिंमधें कोण थोर । बरें पाहा ॥ १४-६-१८

बरें खावें बरें जेवावें । बरें ल्यावें बरें नेसावें ।
 समस्तीं बरें ह्यणावें । ऐसी वासना ॥ १४-६-२०
 समजले आणी वर्तले । तेचि भाग्यपुरुष जाले ।
 यावेगळे उरले । ते करंटे पुरुष ॥ १४-६-२५
 बहुतांचे मुखीं उरावें । बहुतांचे अंतरीं भरावें ।
 उत्तम गुणीं विवरावें । प्राणीमात्रांसी ॥ १४-६-३२
 शाहाणे करावें जन । पतित करावे पावन ।
 सृष्टिमधें भगवद्भजन । वाढवावें ॥ १४-६-३३
 याकारणें गृहस्थाश्रम । सकळांमधें उत्तमोत्तम ।
 परंतु पाहिजे स्वधर्म । आणी भूतदया ॥ १४-७-४
 काया वाचा जीवें प्राणें । कष्टे भगवंताकारणें ।
 मनं घेतलें धरणें । भजनमार्गीं ॥ १४-७-८
 ऐसा भगवंताचा भक्त । विशेष अंतरीं विरक्त ।
 संसार सांडून जाला मुक्त । देवाकारणें ॥ १४-७-९
 अंतरापासून वैराग्य । तेंचि जाणावें महद्भाग्य ।
 लोलंगतेयेवढें अभाग्य । आणीक नाहीं ॥ १४-७-१०
 ऐसा जो कां योगेश्वर । अंतरीं प्रत्ययाचा विचार ।
 उकळूं जाणे अंतर । प्राणीमात्रांचें ॥ १४-७-१२
 ऐसी वृत्ति उदासीन । त्याहिवरी विशेष आत्मज्ञान ।
 दर्शनमात्रें समाधान । पावती लोक ॥ १४-७-१३
 बहुतांसी करी उपाये । तो जनाच्या वाट्या न ये ।
 अखंड जयाचें हृदये । भगवद्भूष ॥ १४-७-१४
 जनास दिसे हा दुश्चित । परी तो आहे सावचित ।
 अखंड जयाचें चित्त । परमेश्वरीं ॥ १४-७-१५
 पूर्वजांच्या पुण्यकोटी । संग्रह असिल्यां गांठी ।
 तरीच ऐसीयाची भेटी । होये जनासी ॥ १४-७-१७
 प्रचीतिविण जें ज्ञान । तो आवघाचि अनुमान ।
 तेथें कैचें परत्रसाधन । प्राणीयांसी ॥ १४-७-१८

रागें रागें निघोन गेला । तरी तो भांडभांडोंचि मेला ।
 बहुत लोक कष्टी केला । आपणहि कष्टी ॥ १४-७-२१
 संसार मिथ्या ऐसा कळला । ज्ञान समजोन निघोन गेला ।
 तेणें जन पावन केला । आपणाऐसा ॥ १४-७-२५
 येके संगतीनें तरती । येके संगतीनें बुडती ।
 याकारणें सत्संगती । बरी पाहावी ॥ १४-७-२६
 जो दुसऱ्याचें अंतर जाणे । देश काळ प्रसंग जाणें ।
 तया पुरुषा काये उणें । भूमंडळीं ॥ १४-७-२८
 आधीं देवास वोळखावे । मग अनन्यभावे भजावे ।
 अखंड ध्यानचि धरावे । सर्वोत्तमाचें ॥ १४-८-३
 देव वर्ततो जगदांतरी । तोचि आपुले अंतरीं ।
 त्रैलोकींचे प्राणीमात्रीं । बरें पाहा ॥ १४-८-८
 फुटक मन येकवटिलें । तेणें तुटक ध्यान केलें ।
 तेथें कोण सार्थक जालें । पाहाना कां ॥ १४-८-३६
 ध्यान धरितें तें कोण । ध्यानीं आठवतें तें कोण ।
 दोनींमधें अनन्यलक्षण । असिलें पाहिजे ॥ १४-८-३८
 माया दिसे परी नासे । वस्तु न दिसे परी न नासे ।
 माया सत्य वाटे परी मिथ्या असे । निरंतर ॥ १४-१०-१
 जीव जीवांत घालावा । आत्मा आत्म्यांत मिसळावा ।
 राहराहों शोध घ्यावा । परांतरांचा ॥ १५-१-४
 सत्याचा जो साभिमान । तो जाणावा निराभिमान ।
 न्याये अन्याये समान । कदापि नव्हे ॥ १५-१-२१
 वेष धरावा बावळा । अंतरीं असाव्या नाना कळा ।
 सगट लोकांचा जिह्वाळा । मोडूं नये ॥ १५-१-३१
 प्रत्यये बोलोन उठोन गेला । चटक लागली लोकांला ।
 नाना मार्ग सांडून त्याला । शरण येती ॥ १५-२-१९
 परी तो कोठें आडळेना । कोणें स्थळीं सांपडेना ।
 वेष पाहातां हीनदीना- । सारिखा दिसे ॥ १५-२-२०

उदंड करी गुप्तरूपें । भिकाऱ्यासारिखा स्वरूपें ।
 तेथें येशकीर्तिप्रतापें । सीमा सांडिली ॥ १५-२-२१
 ठाई ठाई भजन लावी । आपण तेथून चुकावी ।
 मछरमतांची गोवी । लागोच नेदी ॥ १५-२-२२
 खनाळामधें जाऊन राहे । तेथें कोणीच न पाहे ।
 सर्वत्रांची चिंता वाहे । सर्वकाळ ॥ १५-२-२३
 ऐसी कीर्ति करून जावें । तरीच संसारास यावें ।
 दास म्हणे हें स्वभावे । संकेतें बोलिलें ॥ १५-२-३०
 जो बहुतांस मानला । तो जाणावा शाहाणा जाला ।
 जनीं शाहाण्या मनुष्याला । काये उणें ॥ १५-३-२६
 आपलें हित न करी लोकिर्की । तो जाणावा आत्मघातकी ।
 या मूर्खीयेवढा पातकी । आणिक नाही ॥ १५-३-२७
 तुह्मी श्रोते परम दक्ष । अलक्षास लावितां लक्ष ।
 हें तों सामान्य प्रत्यक्ष । जाणतसा ॥ १५-३-३०
 कर्म उपासना आणि ज्ञान । त्रिकांड वेद हें प्रमाण ।
 ज्ञानाचें होतें विज्ञान । परब्रह्मीं ॥ १५-५-३२
 चौदा पीड्याचे पवाडे । सांगती ते शाहाणे कीं वेडे ।
 ऐकत्यानें घडे किं न घडे । ऐसें पाहावें ॥ १५-६-८
 रेखा तितुकी पुसोन जाते । प्रत्यक्ष प्रत्यया येतें ।
 डोळेजांकणी करावी ते । कायेनिमित्त ॥ १५-६-९
 उदंडाचें उदंड ऐकावें । परी तें प्रत्ययें पाहावें ।
 खरेखोटे निवडावें । अंतर्यामीं ॥ १५-६-११
 दुसऱ्याचे चालणीं चालावें । दुसऱ्याचे बोलणीं बोलावें ।
 दुसऱ्याचे मनोगतें जावें । मिळोनियां ॥ १५-६-१७
 आधीं अंतर हातीं घ्यावें । मग हळुहळु उकलावें ।
 नाना उपायें न्यावें । परलोकासी ॥ १५-६-१९
 धके चपेटे सोसावे । नीच शब्द साहात जावे ।
 प्रस्तावोन परावे । आपले होती ॥ १५-६-२२

प्रसंग जाणोनि बोलावें । जाणपण कांहींच न घ्यावें ।
 लीनता धरून जावें । जेथतेथें ॥ १५-६-२३
 कुग्रामें अथवा नगरें । पाहावीं घरांची घरें ।
 भिक्षामिसें लहानथोरें । परीक्षून सोडावीं ॥ १५-६-२४
 भूमंडळीं सकळांस मान्य । तो ह्यणों नये सामान्य ।
 कित्येक लोक अनन्य । तथा पुरुषासी ॥ १५-६-२९
 स्मरण ह्यणिजे देव । विस्मरण ह्यणिजे दानव ।
 स्मरणविस्मरणें मानव । वर्तती आतां ॥ १५-७-३५
 धन्य परमेश्वराची करणी । अनुमानेना अंतःकरणीं ।
 उगीच अहंता पापिणी । वेढा लावी ॥ १५-८-३३
 थोडें जिणें अर्धपुडी काया । गर्व करिती रडाया ।
 शरीर आवघें पडाया । वेळ नाही ॥ १५-८-३५
 मुख्य शक्तिपात तो ऐसा । नाही चंचळाचा वळसा ।
 निवांतीं निवांत कैसा । निर्विकारी ॥ १५-१०-१३
 रघुनाथभक्त थोरथोर । महिमा जयांचा अपार ।
 त्या समस्तांचा किंकर । रामदास ह्यणे ॥ १६-१-२१
 उपासनेचा मोठा आश्रयो । उपासनेविण निराश्रयो ।
 उदंड केलें तरी तो जयो । प्राप्त नाही ॥ १६-१०-२९
 भजन साधन अभ्यास । येणें पाविजे परलोकास ।
 दास म्हणे हा विश्वास । धरिला पाहिजे ॥ १६-१०-३१
 मननसीळ लोकांपासीं । अखंड देव आहिर्निशीं ।
 पाहातां त्यांच्या पूर्वसंचितासी । जोडा नाही ॥ १७-१-२२
 जे सद्कीर्तीचे पुरुष । ते परमेश्वराचे अंश ।
 धर्मस्थापनेचा हव्यास । तेथेंचि वसे ॥ १७-१-२९
 ईश्वरें मोठें सूत्र केलें । मनुष्यमात्र गुंतोन राहिलें ।
 लोभाचें गुंडाळें केलें । उगवेना ऐसें ॥ १७-२-३०
 येकवीस सहस्र सासें जपा । नेमून गेली ते अजपा ।
 विचार पाहातां सोपा । सकळ कांहीं ॥ १७-५-१

येकांतीं उगेंच बैसावें । तेथें हें समजोन पाहावें ।
 अखंड घ्यावें सांडावें । प्रभंजनासी ॥ १७-५-६
 येकांतीं मौन्य धरून बैसे । सावध पाहातां कैसें भासे ।
 सोहं सोहं ऐसे । शब्द होती ॥ १७-५-७
 उच्चारेविण जे शब्द । ते जाणावे सहजशब्द ।
 प्रत्यया येती परंतु नाद । कांहींच नाही ॥ १७-५-८
 ते शब्द सांडून बैसला । तो मौनी म्हणावा भला ।
 योगाभ्यासाचा गल्बला । याकारणें ॥ १७-५-९
 येकांतीं मौन्य धरून बैसला । तेथें कोण शब्द जाला ।
 सोहं ऐसा भासला । अंतर्यामी ॥ १७-५-१०
 धरितां सो सांडितां हं । अखंड चाले सोहं सोहं ।
 याचा विचार पाहातां बहु । विस्तारला ॥ १७-५-११
 ऐसी हे अजपा सकळांसी । परंतु कळे जाणत्यासी ।
 सहज सांडून सायासीं । पडोंच नये ॥ १७-५-१३
 सहज देव असतचि असे । सायासें देव फुटे नासे ।
 नासिवंत देवास विश्वासे । ऐसा कवणु ॥ १७-५-१४
 जगदांतराचें दर्शन । सहज घडे अखंड ध्यान ।
 आत्मइच्छेनें जन । सकळ वर्तती ॥ १७-५-१५
 सहज देवजपध्यानें । सहज चालणें स्तुति स्तवनें ।
 सहज घडे तें भगवांत्रें । मान्य कीजे ॥ १७-५-१८
 सहज समजायाकारणें । नाना हटयोग करणें ।
 परंतु येकायेकीं समजणें । घडत नाही ॥ १७-५-१९
 लक्ष्मीमधें करंटा नांदे । त्याचें दरिद्र आधीक सांदे ।
 नवल केलें परमानंदें । परम पुरुषें ॥ १७-५-२२
 अंतरीं वसतां नारायेणें । लक्ष्मीस काये उणें ।
 ज्याची लक्ष्मी तो आपणें । बळकट धरावा ॥ १७-५-२४
 आत्मा देहामध्यें असतो । नाना सुखदुखें भोगितो ।
 सेवटीं शरीर सांडून जातो । येकायेकीं ॥ १७-६-१

जन्मदारभ्य आठवावें । ह्यणिजे अवघें पडेल ठावें ।
नाना दुःख मोजावें । काये ह्यणोनी ॥ १७-६-८
अंतकाळ आहे कठीण । शेरीर सोडिना प्राण ।
बराड्यासारिखें लक्षण । अंतकाळीं ॥ १७-६-३२
आपला आपण करी कुडावा । तो आपला मित्र जाणावा ।
आपला नाश करी तो समजावा । वैरी ऐसा ॥ १७-६-८
उत्तम संगती धरावी । आपली आपण चिंता करावी ।
अंतरीं बरी विवरावी । बुद्धि जाणत्याची ॥ १७-७-१२
नाभीपासून उन्मेषवृत्ती । तेचि परा जाणिजे श्रोतीं ।
ध्वनिरूप पश्यंती । हृदई वसे ॥ १७-८-१
कंठापासून नाद जाला । मध्येमा वाचा बोलिजे त्याला ।
उच्चार होतां अक्षराला । वैखरी बोलिजे ॥ १७-८-२
नाभिस्थानीं परा वाचा । तोचि ठाव अंतःकर्णाचा ।
अंतःकर्णपंचकाचा । निवाडा ऐसा ॥ १७-८-३
निर्विकल्प जें स्फुरण । उगेंच असतां आठवण ।
तें जाणावें अंतःकर्ण । जाणतीकळा ॥ १७-८-४
इति श्रीपंचीकर्ण । केलेंचि करावें विवर्ण ।
लोहाचें जालें सुवर्ण । परिसाचेनयोगें ॥ १७-८-३३
हाहि दृष्टांत घडेना । परिसाचेन परीस करवेना ।
शरण जातां साधुजना । साधुच होइजे ॥ १७-८-३४
स्थूल सूक्ष्म कारण माहाकारण । ऐसे हे चत्वार देह जाणा ।
जागृति स्वप्न सुषुप्ति पूर्ण । तुर्या जाणावी ॥ १७-९-१
दृष्टीचें देखणें दृश्य । मनाचें देखणें भास ।
मनातीत निराभास । विवेकें जाणावें ॥ १७-९-९
ह्यणौन संतसंगेंचि जावें । सत्शास्त्रचि श्रवण करावें ।
उत्तम गुणास अभ्यासावें । नाना प्रयेत्नें ॥ १७-९-३०
सकळ देवांचें मूळ । तो हा अंतरात्माचि केवळ ।
भूमंडळीं भोग सकळ । त्यासीच घडे ॥ १७-९-१६

प्राणी साभिमानें भुललें । देह्याकडे पाहात गेले ।
 मुख्य अंतरात्म्यास चुकले । अंतरीं असोनी ॥ १७-९-२१
 अंतरनिष्ठ तितुके तरले । अंतरभ्रष्ट तितुके बुडाले ।
 बाह्याकारें भंगळले । लोकाचारें ॥ १८-१-२४
 जाणत्याची संगती धरावी । जाणत्याची सेवा करावी ।
 जाणत्याची सद्बुद्धि घ्यावी । हळुहळु ॥ १८-२-२
 जाणत्यास करावा उपकार । जाणत्यास झिजवावें शरीर ।
 जाणत्याचा पाहावा विचार । कैसा आहे ॥ १८-२-४
 जाणत्याचे संगतीनें भजावें । जाणत्याचे संगतीनें झिजावें ।
 जाणत्याचे संगतीनें रिझावें । विवरविवरों ॥ १८-२-५
 जाणत्याचें पाहावें ज्ञान । जाणत्याचें सिकावें ध्यान ।
 जाणत्याचें सूक्ष्म चिन्ह । समजोन घ्यावें ॥ १८-२-२१
 उपासनेचे सेवटीं । देवां भक्तां अखंड भेटी ।
 अनुभवी जाणेल गोष्टी । प्रत्ययाची ॥ १८-२-३०
 दुल्लभ शरीरीं दुल्लभ आयुष्य । याचा करूं नये नास ।
 दास ह्मणे सावकास । विवेक पाहावा ॥ १८-३-१
 आपणास कांहींच येना । आणी सिकविलेही मानेना ।
 आपण वेडा आणी सज्जना । बोल ठेवी ॥ १८-३-९
 अंतरीं येक बाहेर येक । ऐसा जयाचा विवेक ।
 परलोकाचें सार्थक । कैसें घडे ॥ १८-३-१०
 येकाग्र करूनियां मन । बळेंचि धरावें साधन ।
 येत्नीं आळसाचें दर्शन । होऊंच नये ॥ १८-३-१२
 अवगुण अवघेचि सांडावे । उत्तम गुण अभ्यासावे ।
 प्रबंध पाठ करीत जावे । जाड अर्थ ॥ १८-३-१३
 पाठ उदंडचि असावें । सर्वकाळ उजळीत जावें ।
 सांगितले गोष्टीचें असावें । स्मरण अंतरीं ॥ १८-३-१९
 अखंड येकांत सेवावा । ग्रन्थमात्र धांडोळावा ।
 प्रचित येईल तो घ्यावा । अर्थ मनीं ॥ १८-३-२०

देह्यामधे आत्मा असतो । देहे पूजितां आत्मा तोषतो ।
 देहे पीडितां आत्मा क्षोभतो । प्रतक्ष आतां ॥ १८-४-३४
 परमेश्वराचे अनंत गुण । मनुष्ये काये सांगावी खूण ।
 परंतु अध्यात्मग्रंथश्रवण- । होतां, उमजे ॥ १८-४-४०
 घांसामागे घांस घातला । आवकाश नाही चावायाला ।
 अवघा बोकणा भरिला । पुढे कैसें ॥ १८-५-९
 तत्वे तत्व सर्व शोधावे । माहांवाकीं प्रवेशावे ।
 आत्मनिवेदने पावावे । समाधान ॥ १८-५-३३
 अति सर्वत्र वज्रविं । प्रसंग पाहोन चालावे ।
 हटनिग्रहीं न पडावे । विवेकी पुरुषे ॥ १८-६-७
 बरे ईश्वर आहे साभिमानी । विशेष तुळजा भोवानी ।
 परंतु विचार पाहोनी । कार्ये करणे ॥ १८-६-९
 माहायेत्न सावधपणे । समई धारिष्ट धरणे ।
 अद्भुतचि कार्य करणे । देणे ईश्वराचे ॥ १८-६-१५
 येहलोक परलोक पाहाणे । अखंड सावधपणे राहाणे ।
 बहुत जनाचे साहाणे । देणे ईश्वराचे ॥ १८-६-१८
 धर्मस्थापनेचे नर । ते ईश्वराचे अवतार ।
 जाले आहेत, पुढे होणार । देणे ईश्वराचे ॥ १८-६-२०
 जनाचा लालची स्वभाव । आरंभींच ह्यणती देव ।
 ह्यणिजे मला कांहीं देव । ऐसी वासना ॥ १८-७-१
 कष्टेविण फळ नाही । कष्टेविण राज्य नाही ।
 केल्याविण होत नाही । साध्य जनीं ॥ १८-७-३
 आळसें काम नासते । हें तों प्रत्ययास येते ।
 कष्टाकडे चुकाविते । हीन जन ॥ १८-७-४
 मेळविती तितुकें भक्षिती । ते कठीण काळीं मरोन जाती ।
 दीर्घसूचनेनें वर्तती । तेचि भले ॥ १८-७-७
 जेहिं उदंड कष्ट केले । ते भाग्य भोगून ठेले ।
 येर ते बोलतचि राहिले । करंटे जन ॥ १८-७-१६

मग विचारिती अंतःकर्णी । जेथें तेथें धोंडा पाणी ।
उगेंचि वणवण हिंडोनि । काये होतें ॥ १८-७-१२
ऐसा ज्यासी विचार कळला । तेणें सत्संग धरिला ।
सत्संगें देव सांपडला । बहुत जनांसी ॥ १८-८-१३
ऐसीं हे विवेकाचीं कामें । विवेकी जाणतील नेमें ।
अविवेकी भुलले भ्रमें । त्यांस हें कळेना ॥ १८-८-१४
प्रचीतीविण जें केलें । तें तें अवघें वेर्थ गेलें ।
प्राणी कष्टकष्टोंचि मेले । कर्मकचाटें ॥ १८-८-२०
परमेश्वरीं अनुसंधान- । लावितां, होईजे पावन ।
मुख्य ज्ञानेंचि विज्ञान । पाविजेतें ॥ १८-८-२४
कोणीयेका कार्याचा साक्षेप । कांहीं तर्ही घडे विक्षेप ।
काळ साहें तें आपेंआप । होत जातें ॥ १८-१०-१
अवघाचि काळ जरी सजे । तरी अवघेचि होती राजे ।
कांहीं सजे कांहीं न सजे । ऐसें आहे ॥ १८-१०-४
पृथ्वीमधें उदंड जन । जनांमध्ये असती सज्जन ।
जयांकरितां समाधान । प्राणीमात्रांसी ॥ १८-१०-४३
बहुत जनास चालवी । नाना मंडळें हालवी ।
ऐसी हे समर्थपदवी । विवेकें होते ॥ १८-१०-४६
जयास येकांत मानला । अवघ्या आधीं कळे त्याला ।
त्यावेगळें वडिलपणाला । ठावचि नाही ॥ १८-१०-५०
ऐसा ग्रंथ जपोनि ल्याहावा । प्राणीमात्रांस उपजे हेवा ।
ऐसा पुरुष तो पाहावा । ह्यणती लोक ॥ १९-१-१२
काया बहुत कष्टवावी । उत्कट कीर्ति उरवावी ।
चटक लाउनी सोडावी । कांहीं येक ॥ १९-१-१३
जगामधें जगमित्र । जिद्धेपासीं आहे सूत्र ।
कोटें तर्ही सत्यात्र । शोधून काढावें ॥ १९-२-१९
सकळामधें विशेष श्रवण । श्रवणाहुनी थोर मनन ।
मननें होये समाधान । बहुत जनाचें ॥ १९-२-२२

कोणीयेकास विश्वास नाही । कोणीयेकासी सख्य नाही ।
 विद्या वैभव कांहींच नाही । उगाचि ताठा ॥ १९-३-१७
 राखावीं बहुतांचीं अंतरे । भाग्य येतें तदनंतरे ।
 ऐसीं हे विवेकाचीं उत्तरे । ऐकणार नाही ॥ १९-३-१८
 झिजल्यावांचुनी कीर्ति कैची । मान्यता नव्हे कीं फुकाची ।
 जिकडे तिकडे होते ची ची । अवलक्षणें ॥ १९-३-२४
 याकारणें अवगुण त्यागावे । उत्तम गुण समजोन घ्यावे ।
 तेणें मनासारिखें फावे । सकळ कांहीं ॥ १९-३-३०
 सुंदर अक्षर लेहों जाणे । चपळ शुद्ध वाचूं जाणे ।
 अर्थातर सांगों जाणे । सकळ कांहीं ॥ १९-४-३
 कोणाचें मनोगत तोडीना । भल्यांची संगती सोडीना ।
 सदेवलक्षण अनुमाना । आपून टेवी ॥ १९-४-४
 तो सकळ जनासी व्हावा । जेथें तेथें नित्य नवा ।
 मूर्खपणें अनुमानगोवा । कांहींच नाही ॥ १९-४-५
 राखे सकळांचें अंतर । उदंड करी पाठांतर ।
 नेमस्तपणाचा विसर । पडणार नाही ॥ १९-४-७
 नम्रपणें पुसों जाणे । नेमस्त अर्थ सांगों जाणे ।
 बोलाऐसें वर्तो जाणें । उत्तम क्रिया ॥ १९-४-८
 जो मानला बहुतांसी । कोणी बोलों न शके त्यासी ।
 धगधगीत पुण्यरासी । माहांपुरुष ॥ १९-४-९
 तो परोपकार करितांचि गेला । पाहिजे तो ज्याला त्याला ।
 मग काये उणें तयाला । भूमंडळीं ॥ १९-४-१०
 बहुत जन वास पाहे । वेळेसी तत्काळ उभा राहे ।
 उणें कोणाचें न साहे । तया पुरुषासी ॥ १९-४-११
 सकळांसी नम्र बोलणें । मनोगत राखोन चालणें ।
 अखंड कोणीयेकाचें उणें । पडोंचि नेदी ॥ १९-४-१३
 उत्तमगुणें श्रृंगारला । तो बहुतांमधें शोभला ।
 प्रगट प्रतापें उगवला । मार्तंड जैसा ॥ १९-४-१५

अंतरासी लागेल ढका । ऐसी वर्तणूक करूं नका ।
 जेथें तेथें विवेका । प्रकट करी ॥ १९-४-१९
 दुसऱ्याच्या दुःखें दुखवे । दुसऱ्याच्या सुखें सुखावे ।
 आवघेचि सुखी असावे । ऐसी वासना ॥ १९-४-२३
 जितुके कांहीं उत्तम गुण । तें समर्थाचें लक्षण ।
 अवगुण तें करंटलक्षण । सहजचि जालें ॥ १९-४-३१
 स्वता निस्पृह असेना । त्याचें बोलणेंचि मानेना ।
 कठीण आहे जनार्दना । राजी राखणे ॥ १९-६-३
 कोण्हास कांहीच न मागावें । भगवद्भजन वाढवावें ।
 विवेकबळें जन लावावें । भजनाकडे ॥ १९-६-११
 उत्कट भव्य तेंचि घ्यावें । मळमळीत अवघेचि टाकावें ।
 निस्पृहपणें विख्यात व्हावें । भूमंडळीं ॥ १९-६-१५
 दुर्जनासी राखों जाणें । सज्जनासी निवळं जाणे ।
 सकळांचे मनीचें जाणे । ज्याचें त्यापरी ॥ १९-६-१९
 जेथें तेथें नित्य नवा । जनासी वाटे हा असावा ।
 परंतु लालचीचा गोवा । पडोंचि नेदी ॥ १९-६-२१
 उत्कट भक्ति उत्कट ज्ञान । उत्कट च्यातुर्य उत्कट भजन ।
 उत्कट योग अनुष्ठान । ठाई ठाई ॥ १९-६-२२
 कांहीं येक उत्कटेविण । कीर्ति कदापि नव्हे जाण ।
 उगेंच वणवण हिंडोन । काये होतें ॥ १९-६-२४
 नाहीं देह्याचा भरंवसा । केव्हां सरेल वयसा ।
 प्रसंग पडेल कैसा । कोण जाणे ॥ १९-६-२५
 याकारणें सावधान असावें । जितुकें होईल तितुकें करावें ।
 भगवत्कीर्तीनें भरावें । भूमंडळ ॥ १९-६-२६
 आपणास जें जें अनकूळ । तें तें करावें तत्काळ ।
 होईना त्यास निवळ । विवेक उमजावा ॥ १९-६-२७
 अखंड तजवीजा चाळणा जेथें । पाहतां काये उणें तेथें ।
 येकांतेंविण प्राणीयांतें । बुद्धि कैची ॥ १९-६-२९

शिष्य विकल्पे रान घेतो । गुरु मार्गे मार्गे धांवतो ।
 विचार पाहों जातां तो । विकल्पचि अवघा ॥ १९-७-७
 जिकडे तिकडे कीर्ति माजे । सगट लोकांस हव्यास उपजे ।
 लोक राजी राखोन कीजे । सकळ कांहीं ॥ १९-७-१०
 जो जो लोक दृष्टीस पडिला । तो तो नष्ट ऐसा कळला ।
 अवघेच नष्ट, येकला भला- । काशावरुनी ॥ १९-७-१३
 अभ्यासें प्रगट व्हावें । नाही तरी झांकोन असावें ।
 प्रगट होऊन नासावें । हें बरें नव्हे ॥ १९-७-१७
 संगीत चालिला तरी तो व्याप । नाही तरी अवघाचि संताप ।
 क्षणक्षणां विक्षेप । किती ह्यणौनि सांगावा ॥ १९-७-२५
 मूर्ख मूर्खपणें भरंगळती । ज्ञाते ज्ञातेपणें कळहो करिती ।
 होते दोहींकडे फजिती । लोकांमधें ॥ १९-७-२६
 किती प्रपंची जन । अखंड वृत्ति उदासीन ।
 सुखदुखें समाधान । दंडलेना ॥ १९-८-२
 स्वभावेचि नेमक बोलती । सहजचि नेमक चालती ।
 अपूर्व बोलण्याची स्थिती । सकळांसि माने ॥ १९-८-३
 सकळ अवगुणामधें अवगुण । आपले अवगुण वाटती गुण ।
 मोठें पाप करंटपण । चुकेना कीं ॥ १९-८-८
 लोक बहुत कष्टी जाला । आपणहि अत्यंत त्रासला ।
 वेर्थचि केला गल्बला । कासयासी ॥ १९-८-२१
 शुद्ध विश्रांतीचें स्थळ । तें येक निर्मळ निश्चळ ।
 तेथें विकारचि सकळ । निर्विकार होती ॥ १९-८-२५
 उद्वेग अवघे तुटोनी जाती । मनासी वाटे विश्रांती ।
 ऐसी दुल्लभ परब्रह्मस्थिती । विवेकें सांभाळावी ॥ १९-८-२६
 कांहीं गल्बला कांहीं निवळ । ऐसा कंठित जावा काळ ।
 जेणेंकरितां विश्रांती वेळ । आपणासी फावे ॥ १९-८-२९
 उपाधी कांहीं राहात नाही । समाधानायेवढें थोर नाही ।
 नरदेहे प्राप्त होत नाही । क्षणक्षणां ॥ १९-८-३०

जो दुसऱ्यावरी विश्वासला । त्याचा कार्यभाग बुडाला ।
जो आपणचि कष्टत गेला । तोचि भला ॥ १९-९-१६
मुख्य सूत्र हातीं घ्यावें । करणें तें लोकांकरवीं करवावें ।
कित्तेक खलक उगवावें । राजकारणामधें ॥ १९-९-१८
दुर्जन प्राणी समजावे । परी ते प्रगट न करावे ।
सज्जनापरीस आळवावें । महत्त्व देउनी ॥ १९-९-२३
जनामधें दुर्जन प्रगट । तरी मग अखंड खटखट ।
याकारणें ते वाट । बुझून टाकावी ॥ १९-९-२४
धटासी आणावा धट । उत्थटासी पाहिजे उत्थट ।
खटनटासी खटनट । अगत्य करी ॥ १९-९-३०
जैशास तैसा जेव्हां भेटे । तेव्हां मज्यालसी थाटे ।
इतुकें होतें परी धनी कोठें । दृष्टीस न पडे ॥ १९-९-३१
ज्ञान ह्यणिजे जाणणें । अज्ञान ह्यणिजे नेणणें ।
विपरीत ज्ञान ह्यणिजे देखणें । येकाचें येक ॥ २०-१-२४
परब्रह्माएवढें थोर नाहीं । श्रवणापरतें साधन नाहीं ।
कळल्याविण कांहींच नाहीं । समाधान ॥ २०-२-९
पृथ्वीमधें बहुत जन । त्यामधें असती सज्जन ।
परी साधूस वोळखतो कोण । साधुवेगळा ॥ २०-३-२५
पृथ्वीमधें जितुकीं शरीरें । तितुकीं भगवंताचीं घरें ।
नाना सुखें येणें द्वारें । प्राप्त होती ॥ २०-४-४
प्रगट रामाचें निशाण । आत्माराम ज्ञानघन ।
विश्वंभर विद्यमान । भाग्यें कळे ॥ २०-४-१४
सामर्थ्य आहे चळवळेचें । जो जो करील तयाचें ।
परंतु येथें भगवंताचें । अधिष्ठान पाहिजे ॥ २०-४-२६
हरिदाता हरिर्भोक्ता । ऐसें चालतें तत्वतां ।
ये गोष्टीचा आतां । विचार पाहावा ॥ २०-४-२८
सकळ कर्ता परमेश्वरु । आपला माइक विचारु ।
जैसें कळेल तैसें करूं । जगदांतरे ॥ २०-४-२९

नरदेह परम दुल्लभ । येणें घडे अलभ्य लाभ ।
 दुल्लभ तें सुल्लभ । होत आहे ॥ २०-५-२५
 वरकड देहे हें काबाड । नरदेह मोटें घबाड ।
 परंतु पाहिजे जाड । विवेक रचना ॥ २०-५-२६
 येथें जेणें आळस केला । तो सर्वस्वें बुडाला ।
 देव नाही ओळखिला । विवेकबळें ॥ २०-५-२७
 आत्मारामउपासना । तेणें पावले निरंजना ।
 निसंदेहे अनुमाना । ठावचि नाही ॥ २०-६-३०
 कांहीं सांडावें लागत नाही । कांहीं मांडावें लागत नाही ।
 येक विचार शोधून पाही । ह्यणिजे कळे ॥ २०-७-२
 जितुके कांहीं उत्तम गुण । तितुकें आत्मयाचें लक्षण ।
 बरें वाईट तितुकें जाण । आत्म्याचकरितां ॥ २०-७-८
 मिळतां प्रत्ययाचे संत । येकांतापरीस येकांत ।
 केली पाहिजे सावचित । नाना चर्चा ॥ २०-७-२४
 देव करिजे ऐसा नाही । देव टाकिजे ऐसा नाही ।
 ह्यणोनि याचा कांहीं । विचार पाहावा ॥ २०-९-३
 खोट्याचे वाटे जाऊं नये । खोट्याची संगती धरूं नये ।
 खोटें संग्रहीं करूं नये । कांहीं येक ॥ २०-९-१६
 अध्यात्मश्रवण करीत जावें । ह्यणिजे सकळ कांहीं फावे ।
 नाना प्रकारीचे गोवे । तुटोनी जाती ॥ २०-९-१८
 सूत गुंतलें तें उकलावें । तैसें मन उगवावें ।
 मानत मानत घालावें । मुळाकडे ॥ २०-९-१९
 पिंड पडतां अवघेंचि जातें । परंतु परब्रह्म राहातें ।
 शाश्वत समजोन मग तें । दृढ धरावें ॥ २०-९-३०
 पक्षी अंतराळीं गेला । भोंवतें आकाशचि तयाला ।
 तसें ब्रह्म प्राणीयांला । व्यापून आहे ॥ २०-१०-९
 जालें साधनाचें फळ । संसार जाला सफळ ।
 निर्गुण ब्रह्म तें निश्चळ । अंतरीं बिंबलें ॥ २०-१०-२६

हिसेब जाला मायेचा । जाला निवाडा तत्वांचा ।
 साध्य होतां, साधनाचा । ठाव नाहीं ॥ २०-१०-२७
 भक्तांचेनि साभिमानें । कृपा केली दाशरथीनें ।
 समर्थकृपेचीं वचनें । तो हा दासबोध ॥ २०-१०-३०
 वीस दशक दासबोध । श्रवणद्वारें घेतां शोध ।
 मननकर्त्यास विशद । परमार्थ होतो ॥ २०-१०-३१
 वीस दशक दोनीसें समास । साधकें पाहावें सावकास ।
 विवरतां विशेषाविशेष । कळों लागे ॥ २०-१०-३२
 देहे तंव पांचा भूतांचा । कर्ता आत्मा तेथीचा ।
 आणी कवित्वप्रकार मनुशाचा । काशावरुनी ॥ २०-१०-३४
 सकळ करणें जगदीशाचे । आणी कवित्वचि काय मानुशाचें ।
 ऐशा अप्रमाण बोलण्याचें । काये घ्यावें ॥ २०-१०-३५
 सकळ देह्याचा झाडा केला । तत्त्वसमुदाय उडाला ।
 तेथें कोण्या पदार्थाला । आपुलें म्हणावें ॥ २०-१०-३६
 ऐसी हें विचाराचीं कामें । उगेंच भ्रमों नये भ्रमें ।
 जगदेश्वरें अनुक्रमें । सकळ केलें ॥ २०-१०-३७

प्रार्थना

कल्याण करीं रामराया । जनहित विवरी ॥
 तळमळ तळमळ होतची आहे । हे जन हातिं धरी ॥१॥
 अपराधी जन चुकतचि गेले । तुझा तूंची सावरी ॥२॥
 कठीण त्यावरी कठीण जाले । आतां न दिसे उरी ॥३॥
 कोठें जावें काय करावें । आरंभिली बोहरी ॥४॥
 दास म्हणे आम्ही केलें पावलों । दयेसी नाहीं सरी ॥५॥
 श्रीसमर्थ रामदास